

Raport otwarcia

Wykonanie zintegrowanego planu zarządzania dla Obiektu Światowego Dziedzictwa Puszcza Białowieska

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieska

Wersja 2
Styczeń 2022

Spis treści

LISTA SKRÓTÓW/SŁOWNIK POJĘĆ	4
1. WPROWADZENIE	5
1.1 PUSZCZA BIAŁOWIESKA	6
1.2 SYTUACJA FORMALNO-PRAWNA	8
1.2.1. Decyzja: 38 COM 8B.12 (Doha, 2014)	9
1.2.2. Decyzja: 40 COM 7B.92 (Stambuł, 2016)	9
1.2.3. Decyzja: 41 COM 7B.1 (Kraków, 2017)	11
1.2.4. Decyzja 43 COM 7B.14 (Baku, 2019)	11
1.2.5. Decyzja 44 COM 7B.100 (Chiny, 2021)	13
1.2.6 Raport ze wspólnej misji Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i IUCN(2018)	14
1.2.7 Podsumowanie	19
2. ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE (NFOŚiGW)	20
3. PLAN ZARZĄDZANIA	21
3.1 WYMAGANIA	21
3.1.1 Plan zarządzania – wytyczne operacyjne do realizacji Konwencji	21
3.1.2 Plan zarządzania - elementy	23
3.1.3 Plan zarządzania – procesy	24
4. PLAN ZARZĄDZANIA OBIEKTEM „PUSZCZA BIAŁOWIESKA” – PLIK NOMINACYJNY.	24
5. ISTNIEJĄCA DOKUMENTACJA	39
5.1. RAPORT O STANIE LASÓW PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ - EKSPERTYZA.	39
5.2. PLAN PRZECIWPOŻAROWY DLA OBIEKTU ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA PUSZCZA BIAŁOWIESKA	40
5.3. PLAN ZADAŃ OCHRONNYCH NATURA 2000	42
5.3.1 Puszcza Białowieska	42
5.3.2 Białowieski Park Narodowy	43
5.4. PLANY URZĄDZANIA LASU (PUL)	43
5.4.1 Białowieża	43
5.4.2 Hajnówka	43
5.4.3 Browsk	43
5.5. OPERAT HYDROLOGICZNY	43
6. ZESPOŁY EKSPERCKIE	44

6.1 Zespół projektowy IOŚ-PIB	44
6.2 Zespół ekspertów zewnętrznych	44
7. PLAN PRACY.	45
SPIS PODSTAWOWYCH DOKUMENTÓW:	46
STRONY WWW:	46
ZAŁĄCZNIKI:	46
ZAŁĄCZNIK NR 1 – PLIK NOMINACYJNY 2014	46
ZAŁĄCZNIK NR 2 – RAPORT ZE WSPÓLNEJ MISJI (...) 24.09.-.02.10.2018	46
ZAŁĄCZNIK NR 3 – DOKUMENTY ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA ZARZĄDZANIA OBSZAREM PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ	46

Lista skrótów/słownik pojęć

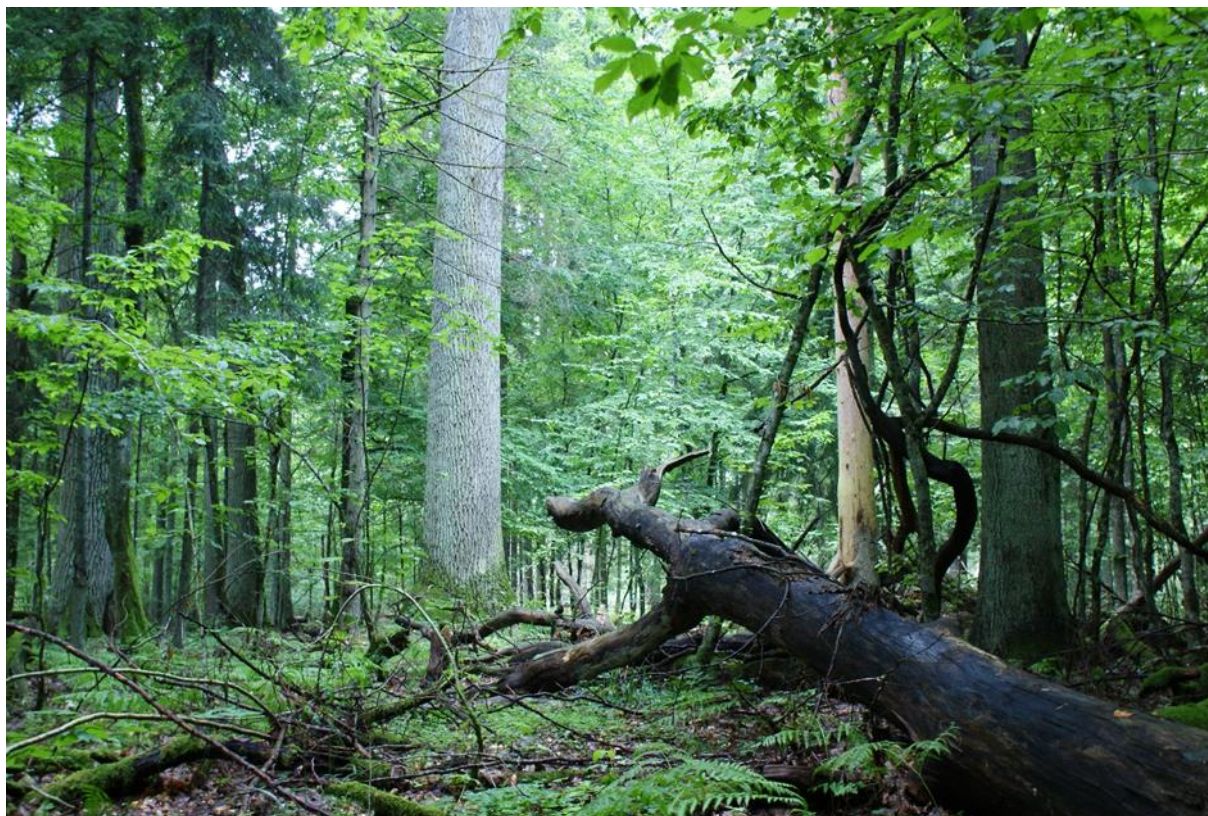
UNESCO <i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>	Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury
IUCN <i>International Union for Conservation of Nature</i>	Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody
The World Heritage Committee,	Komitet Światowego Dziedzictwa (albo: Międzyrządowy Komitet Ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego),
Wyjątkowa Uniwersalna Wartość (WUW) <i>Outstanding Universal Value (OUV)</i>	Kulturowe i/lub naturalne znaczenie, które jest tak wyjątkowe, że przekracza granice narodowe i ma uniwersalne znaczenie dla obecnego i przyszłych pokoleń całej ludzkości
Konwencja	Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (UNESCO) na jej siedemnastej sesji
Wytyczne Operacyjne <i>Operational Guidelines</i>	Instrukcje dla państw-stron dotyczące właściwego wdrażania Konwencji
Misja	Misja Centrum Światowego Dziedzictwa / Misja Centrum Światowego Dziedzictwa z udziałem IUCN
Lista	Lista światowego dziedzictwa UNESCO
Państwo-Strona	Państwo, które wyraziło zgodę na związanie się Konwencją, Polska
Państwa-Strony	Państwo, które wyraziło zgodę na związanie się Konwencją, Polska i Białoruś
BPN	Białowieski Park Narodowy
MKiŚ	Ministerstwo Klimatu i Środowiska
Management Plan (MP)	Plan Zarządzania
IOŚ-PIB	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy

1. Wprowadzenie

„Dojrzeć ją można z większej odległości, niż inne lasy, nie tylko z powodu równości gruntu, ale z powodu ogromu drzew i wielkiej głębi obszarów leśnych. Skutkiem tych głębin, puszcza odrzyna się na skłonie nieba niezmiernie czarno, jak gdyby wstęgą kiru, której końce idą dalej niż wzrok”.

Autor: Henryk Sienkiewicz, *Z Puszczy Białowieskiej*, Warszawa 1931, s. 4;

Głównym celem przedsięwzięcia „Wykonanie Planu Zarządzania dla Obiektu Światowego Dziedzictwa Puszcza Białowieska” jest zachowanie dziedzictwa przyrody oraz ochrona różnorodności biologicznej dla przyszłych pokoleń, jak również wypełnienie zobowiązania państwa wynikającego z przystąpienia do Konwencji w sprawie ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego z 1972 r. (każde państwo przystępując do Konwencji zobowiązuje się do identyfikacji, ochrony, konserwacji, udostępniania i przekazania przyszłym pokoleniom dziedzictwa kultury i przyrody, zgodnie z zasadami sformułowanymi w dokumencie), a także realizacja decyzji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO w sprawie Puszczy Białowieskiej. Plan będzie dokumentem, w którym zostaną m.in. zapisane uzgodnienia w sprawie sposobu zapewnienia właściwej ochrony, konserwacji, wykorzystania i prezentacji obiektu Światowego Dziedzictwa Puszcza Białowieska.

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieska, 29.07.2021 r.

1.1 Puszcza Białowieska

Poniższy wpis został przygotowany na podstawie informacji zawartych na stronie:

<http://swiatowedziedzictwo.nid.pl/wpis/puszcza-bialowieska/>

Puszcza Białowieska to duży kompleks leśny zlokalizowany na pograniczu Polski i Białorusi. Dzięki trwającej od kilku wieków ochronie, Puszcza zachowała swój pierwotny charakter. Białowieski Park Narodowy, został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa w 1979 r., natomiast w 1992 r. obszar ten został rozszerzony o białoruską część Puszczy Białowieskiej. Wskutek znaczącego powiększenia obszaru w 2014 r. obejmuje on obecnie obszar 141 885 ha wraz ze strefą buforową o powierzchni 166 708 ha.

Obiekt obejmuje kompleks lasów nizinnych, charakterystycznych dla ekoregionu lasów mieszanych Środkowej Europy. Obszar ten ma wyjątkowe znaczenie dla ochrony przyrody z uwagi na powierzchnię starodrzewu obejmującego duże nietknięte obszary, na których zachodzą procesy naturalne. Bogactwo martwych drzew – zarówno stojących jak i leżących, przekłada się na dużą różnorodność gatunków grzybów i bezkręgowców saproksylicznych. Obiekt zapewnia ochronę różnorodnej i bogatej fauny, obejmującej 59 gatunków ssaków, ponad 250 gatunków ptaków, 13 gatunków płazów, 7 gatunków gadów i ponad 12 000 gatunków bezkręgowców. Symbolem obiektu jest żubr: na całym terenie zamieszkuje około 900 osobników, co stanowi prawie 25% światowej populacji żubra i ponad 30% wolno żyjących zwierząt.

Kluczowe daty:

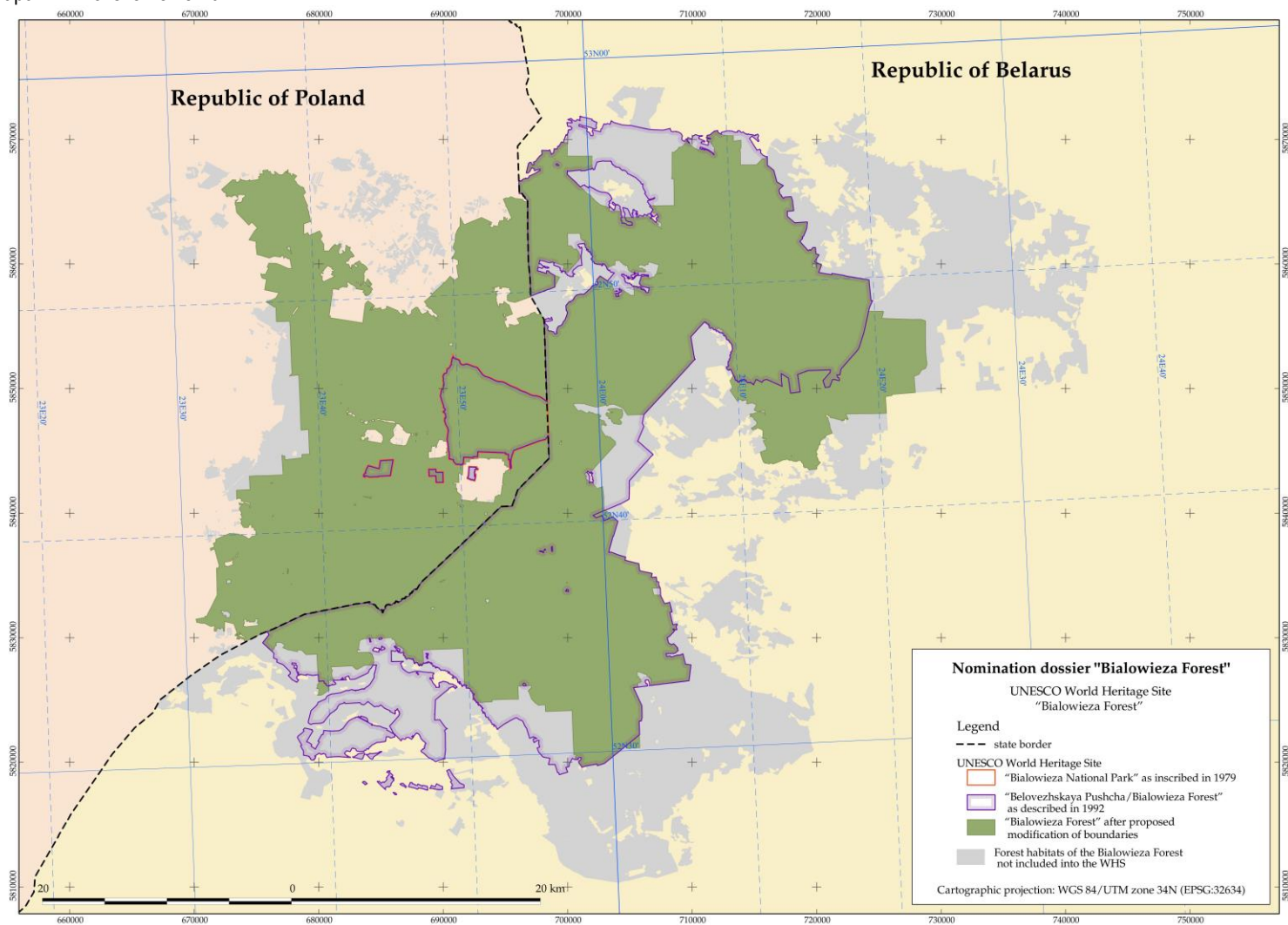
- 1979 r. wpis na Listę Światowego Dziedzictwa
- 1992 r. wpis części białoruskiej, ustanowienie jednego obiektu transgranicznego.
- 2014 r. rozszerzenie miejsca Światowego Dziedzictwa i zmiana kryteriów wpisu z VII na IX i X

Powierzchnia i położenie geograficzne obiektu wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa podczas 38. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa (Doha, 2014) zgodnie z Wytłaczonymi Operacyjnymi.

6

Białoruś/Polska				
N 33 Bis	Białowieża Forest			
	[Rozszerzenie i zmiana nazwy „Belovezhskaya Pushcha /Białowieża Forest", Białoruś/Polska]			
Numer identyfikacyjny	Nazwa	Powierzchnia (ha)	Strefa buforowa (ha)	Współrzędne geograficzne punktu centralnego
33ter-001	Puszcza Białowieska – Białoruś	82 308	130 873	N52 43 39 E23 58 52
	Puszcza Białowieska – Polska	59 577	35 835	N52 43 39 E23 53 57
	RAZEM	141 885	166 708	

Mapa nr 1 Rozszerzenie 2014

1.2 Sytuacja formalno-prawna

Puszcza Białowieska została wpisana na Listę w 1979 roku na podstawie art. 11 Konwencji jako dziedzictwo naturalne o którym mowa w art. 2 Konwencji. Kryterium uznania Puszczy za obiekt UNESCO było kryterium VII – cyt.: „obejmować najbardziej niezwykle zjawiska przyrodnicze lub obszary o wyjątkowym naturalnym pięknie i znaczeniu estetycznym” (<http://whc.unesco.org/en/criteria/>). Obszar był powiększony w 1992 o Park Narodowy „Bielawiejskaja Puszcza” (Białoruś). W roku 2014 Obiekt Światowego Dziedzictwa został ponownie rozszerzony na podstawie kryteriów IX – cyt.: „stanowiąc wyjątkowe przykłady reprezentatywne dla trwających procesów ekologicznych i biologicznych istotnych w ewolucji i rozwoju ekosystemów oraz zespołów zwierzęcych i roślinnych lądowych, słodkowodnych, nadbrzeżnych i morskich” i X – cyt.: „obejmować siedliska naturalne najbardziej reprezentatywne i najważniejsze dla ochrony in situ różnorodności biologicznej, włączając te, w których występują zagrożone gatunki o wyjątkowej uniwersalnej wartości z punktu widzenia nauki lub ochrony przyrody” i przemianowany na „Puszcza Białowieska” (Białoruś, Polska).

Dla Puszczy Białowieskiej wydano 5 decyzji:

- 38 COM 8B.12,
- 40 COM 7B.92,
- 41 COM 7B.1,
- 43 COM 7B.14,
- 44 COM 7B.100.

Odbyły się 2 Misje Monitorujące i Doradcze: 4-8.06.2016 r., oraz 24.09-02.10.2018 r..

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieska, 29.07.2021 r.

Poniżej w kolejnych podrozdziałach opisano wymienione wyżej dokumenty, tj. decyzje oraz misję z 2018 roku.

1.2.1. Decyzja: 38 COM 8B.12 (Doha, 2014)

Decyzją 38 zostało zatwierdzone rozszerzenie miejsca na podstawie kryteriów IX i X oraz przyjęto deklarację **wyjątkowej uniwersalnej wartości (WUW)**. Ponadto wskazano zasady **ochrony i zarządzania** oraz wezwano do przyspieszenia prac nad przygotowaniem i przyjęciem **zintegrowanego planu zarządzania dla obiektu**.
wyciąg w formie cytatu:

(...)

„Ochrona i zarządzanie

Miejsce korzysta z ochrony prawnej i instytucjonalnej w obu Państwach-Stronach dzięki szeregowi instrumentów ochronnych. (...)

Ważne jest zapewnienie, że **zintegrowany plan zarządzania dla miejsca obejmuje kluczowe kwestie związane ze skutecznym zarządzaniem obiektem, w szczególności lasami, łąkami i terenami podmokłymi, oraz że otrzymuje w perspektywie długoterminowej odpowiednie finansowanie umożliwiające jego skuteczną realizację.**

Skuteczne i finansowane w wystarczającym stopniu zarządzanie ochroną stanowi podstawowy wymóg w zakresie zabezpieczenia obiektu oraz przeprowadzenia niezbędnych interwencji z zamiarem zachowania wartości naturalnych obiektu. Zagrożenia wymagające długoterminowej uwagi w formie monitoringu i ciągłych programów zarządzania obejmują kwestie pożarów, wpływ barier na łączność ekologiczną, w tym drogi, dukty i płot graniczny. Istnieje również zobowiązanie do ciągłego ulepszania zarządzania obiektem, w tym w odniesieniu do zapewnienia łączności ekologicznej w ramach obiektu oraz w szerszej okolicy, oraz zabezpieczenie zwiększonego zaangażowania społeczności.“

9

„5. Wnosi wobec Polski, aby w trybie pilnym:

- a) niezwłocznie przyjęła nowy plan zarządzania dla Białowieskiego Parku Narodowego, nie później niż do 1 października 2014 r., oraz przedstawiła kopię przyjętego i zatwierdzonego planu Centrum Światowego Dziedzictwa,
- b) (...)

6. Wnosi również wobec Polski i Białorusi, aby:

(...)

- c) przyspieszyły przygotowywanie i dalsze oficjalne przyjęcie zintegrowanego planu zarządzania dla obiektu, który obejmie wszystkie kluczowe kwestie dotyczące skutecznej ochrony i skutecznego zarządzania przedmiotowym obiektem transgranicznym, a zwłaszcza te, które dotyczą zarządzania lasem i terenami podmokłymi, a także potrzeby zwiększenia funkcjonalnej łączności ekologicznej na terenie obiektu oraz zmniejszenia istniejącej dużej sieci dróg i korytarzy przeciwpożarowych,
 - d) zapewniły, że zintegrowany plan zarządzania otrzyma odpowiednie fundusze umożliwiające jego skuteczną realizację, oraz
 - e) utrzymały i wzmocniły poziom współpracy i zaangażowania lokalnych społeczności osiągnięty podczas przygotowań do wpisu miejsca na Listę, aby zapewnić ich wkład w skuteczne zarządzanie obiektem;
- (...)

1.2.2. Decyzja: 40 COM 7B.92 (Stambuł, 2016)

Decyzją 40 przypomniano, że Oświadczenie o **wyjątkowej uniwersalnej wartości (OUV/WUW)** obiektu podkreśla jej nienaruszone procesy i w konsekwencji obfitość w martwe drewno, stojące i znajdujące się na ziemi, które

zapewnia bogatą różnorodność grzybów i bezkręgowców saproksylicznych. Wezwano Polskę do podjęcia niezbędnych środków do utrzymania ciągłości i integralności chronionego starodrzewu w BPN.

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieńska, 29.07.2021 r.

Wyciąg w formie cytatu:

(...)

„3. Odnotowuje z niepokojem ostatnie zmiany PUL dla Nadleśnictwa Białowieża w Polsce, które umożliwią trzykrotne zwiększenie cięć, obejmujące dojrzałe drzewostany, a także ostatnio przyjęty „Program dla Puszczy Białowiejskiej jako Obiektu Dziedzictwa Przyrodniczego UNESCO oraz obszary N2000”, umożliwiający prowadzenie aktywnych działań w zakresie odtwarzania siedlisk na obszarze 2/3 każdego z 3 nadleśnictw znajdujących się w polskiej części Puszczy, który skutkować może zaburzeniami naturalnych procesów ekologicznych;

(...)

8. Wzywa także Państwo-Stronę polską do podjęcia wszystkich niezbędnych środków do utrzymania ciągłości i integralności chronionego starodrzewu w Puszczy Białowiejskiej oraz do zapewnienia, że żadne komercyjne pozyskiwanie drewna nie jest dozwolone w całej polskiej części obiektu, oraz uznając, że **takie komercyjne pozyskiwanie drewna stanowiłoby potencjalne zagrożenie dla obiektu zgodnie z art.180 Wytocznych Operacyjnych**;

9. Odnotowuje, że transgraniczny Komitet Sterujący dla obiektu został ustanowiony, a jego zadaniem będzie przygotowanie transgranicznego Planu Zarządzania dla obiektu, a także ponawia prośbę do Państw-Stron Białorusi i Polski o priorytetowe przygotowanie takiego planu celem zapewnienia skoordynowanego podejścia do zarządzania obiektem, oraz zagwarantowanie, że nie mogą być zezwolone żadne działania w obrębie całego obiektu, które mogłyby spowodować negatywny wpływ na jego OUV.; (...)

1.2.3. Decyzja: 41 COM 7B.1 (Kraków, 2017)

W decyzji 41 ponownie podtrzymano stanowisko, że komercyjne pozyskiwanie drewna w ramach całego obiektu stanowiłoby potencjalne zagrożenie dla obiektu zgodnie z ustępem **180 wytycznych operacyjnych**, wezwano Polskę do utrzymania ciągłości i integralności chronionych starych kompleksów leśnych w Puszczy Białowieskiej, a także została ponowiona **prośba o przygotowanie planu**.

Wyciąg w formie cytatu:

„(...)

„5. Podtrzymuje swoje stanowisko, że komercyjne pozyskiwanie drewna w ramach całego obiektu stanowiłoby potencjalne zagrożenie dla obiektu zgodnie z ustępem 180 *wytycznych operacyjnych* i z najwyższym zaniepokojeniem odnotowuje decyzję Komisji Europejskiej w sprawie naruszenia przepisów w odniesieniu do Puszczy Białowieskiej w Polsce, w której stwierdzono, że zwiększony wyrąb drewna może mieć negatywny wpływ na ochronę siedlisk i gatunków tego terenu, a także spowodować nieodwracalną utratę różnorodności biologicznej, w tym poprzez usunięcie stuletnich i starszych drzew, a także, że zgodnie z dostępnymi dowodami środki te przekroczyłyby poziom środków, które byłyby konieczne do zapewnienia bezpiecznego korzystania z lasu,

6. Ponownie zwraca się do Państwa-Strony polskiej o utrzymanie ciągłości i integralności chronionych starych kompleksów leśnych w Puszczy Białowieskiej i stanowczo wzywa do natychmiastowego wstrzymania wyrębu i pozyskiwania drewna w starych kompleksach leśnych oraz do wyjaśnienia raportów stron trzecich dotyczących wyrębu gatunków innych niż gatunki dotknięte przez korniki, których nie można uzasadnić jako tzw. wycinek sanitarnych, (...)

8. Odnotowując również wniosek Państw-Stron, że przygotowanie transgranicznego planu zarządzania obiektem będzie wymagało kilku lat, ponawia również prośbę do Państw-Stron o przygotowanie takiego planu jako kwestii priorytetowej w celu zapewnienia skoordynowanego podejścia do zarządzania obiektem oraz zagwarantowania, że w ramach całego obiektu nie będą dozwolone żadne działania, które mogłyby mieć negatywny wpływ na jego WUW, (...)

1.2.4. Decyzja 43 COM 7B.14 (Baku, 2019)

W decyzji 43 podkreślone jest zaniepokojenie UNESCO spowodowane przeprowadzonym na szeroką skalę wyrębem, w tym w strefie ochrony częściowej II obejmującej stary drzewostan (lata 2016-2018), wskazano także, że ma to **negatywny wpływ na wyjątkową uniwersalną wartość (OUV/WUW)**. Ponadto ponowiono wniosek o **opracowanie w trybie priorytetowym ogólnego planu zarządzania dla części polskiej**.

Wyciąg w formie cytatu:

„(...)

5 (...) wzywa Państwo-Stronę polską do dopilnowania, aby wszystkie operacje leśne na terenie obiektu były zgodne z następującymi zaleceniami dotyczącymi zarządzania **zgodnie z nominacją z 2014r. i z zaleceniami misji z 2018r.**

- a) **W strefie ścisłej ochrony, jak również w strefie częściowej ochrony I i II, zapewnić, że nie są podejmowane żadne interwencje w zakresie gospodarki leśnej, w tym usuwanie drewna martwego, wycinki sanitarne lub wszelkie działania w zakresie aktywnej odnowy lasu (w tym przygotowanie gleby i sadzenie drzew),**
- b) **W strefie aktywnej ochrony należy ograniczyć działania w zakresie gospodarki leśnej wyłącznie do interwencji mających na celu bezpośrednie przyspieszenie procesu zastępowania drzewostanu bardziej naturalnym dębowo-grabowym lasem liściastym lub**

zachowanie niektórych związanych z tym siedlisk nieleśnych, w tym podmokłych łąk, dolin rzecznych i innych terenów podmokłych oraz siedlisk zagrożonych roślin, zwierząt i grzybów. Niezbędne środki aktywnej ochrony powinny być wyszczególnione w Planie Zintegrowanego Zarządzania,

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieska, 29.07.2021 r.

- c) **W całym obiekcie należy ograniczyć wycinkę ochronną tylko do obszarów położonych wzdłuż określonych dróg i ścieżek (w odległości 50 m od każdej strony) na podstawie jasnego planu oceny ryzyka),**
- d) **opracowanie i wdrożenie kompleksowego Planu zapobiegania pożarom lasów i ich zwalczania w odniesieniu do całego obiektu w oparciu o rygorystyczną ocenę ryzyka, która zostanie włączona do Planu Zintegrowanego Zarządzania.**

6. Uważa, że niezgodność działań w zakresie leśnictwa w obiekcie z powyższymi ustaleniami stanowiłaby wyraźny przypadek stwierdzonego zagrożenia dla obiektu, zgodnie z ustępem 180 Wytycznych Operacyjnych i nakazuje wpisanie obiektu na listę UNESCO Światowego Dziedzictwa w Niebezpieczeństwie,

7. Domaga się od Państwa-Strony polskiej odwołania zmian do Planu Urządzenia Lasu (PUL) dla Nadleśnictwa Białowieża i zapewnienia, że wszelkie nowe Plany Urządzenia Lasu dla obszarów należących do obiektu będą oparte na nowym ogólnym Planie Zarządzania dla polskiej części obiektu. (...)

9. Ponawia swój wniosek skierowany do Państwa-Strony polskiej o opracowanie, **w trybie priorytetowym, ogólnego Planu Zarządzania (PZ) dla jej części obiektu**, w którym przewidziano ochronę OUV obiektu jako jej główny cel, biorąc również pod uwagę zalecenia misji z 2018 r. oraz **o przedłożenie projektu ogólnego PZ do Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO w celu dokonania przeglądu przez IUCN przed jego ostatecznym zatwierdzeniem, (...)**

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieska, 29.07.2021 r.

1.2.5. Decyzja 44 COM 7B.100 (Chiny, 2021)

13

W decyzji 44 ponownie wezwano Polskę do przyspieszenia prac nad **sporządzeniem całościowego planu zarządzania dla polskiej części**, którego nadrzędnym celem ma być **ochrona wyjątkowej uniwersalnej wartości (OUV/WUW)**, a także ponownie zachęcono do skorzystania z fachowej Wiedzy technicznej UNESCO i IUCN.

Wyciąg w formie cytatu

„(…)

4. Odnotowuje potwierdzenie przez Państwo-Stronę polską, że niedawno przyjęte poprawki do Planów Urządzania Lasu (PUL) dla Nadleśnictw Białowieża i Browsk, są zgodne z zaleceniem misji z 2018 r. i dopuszczają tylko ograniczone działania w zakresie gospodarki leśnej w strefie aktywnego gospodarowania, dotyczące bezwzględnie koniecznych środków bezpieczeństwa oraz działań niezbędnych do wdrażania wymogów Natura 2000;

5. Wzywa Państwo-Stronę polską do przyspieszenia prac nad sporządzeniem całościowego (*overall*) Planu Zarządzania dla swojej części obiektu, którego nadrzędnym celem będzie ochrona Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości (OUV/WUW), z uwzględnieniem zaleceń misji z 2018 r. oraz podkreśla, że ten Plan Zarządzania powinien stanowić przewodnik dla sporządzania innych dokumentów dotyczących zarządzania, w tym nowych PUL na lata 2022-2031, tak aby zapewnić, że są one zgodne z ochroną Wyjątkowej Wartości Uniwersalnej obiektu;

6. Wzywa również Państwo-Stronę polską do zapewnienia, że wszelkie działania związane z pozyskiwaniem drewna na terenie obiektu, w tym te, które mogą być przewidziane w nowych PUL na lata 2022-2031, były zgodne z regulacjami dotyczącymi gospodarowania zawartymi w decyzji 43 COM 7B.14, w myśl dokumentacji

nominacyjnej z 2014 r. i rekomendacji misji z 2018 r. oraz zachęca Państwo Stronę Polskę, aby w celu zapewnienia, że powyższe wymagania są spełnione, zwróciła się do IUCN o dodatkowe poradnictwo w sprawie sporządzenia nowego PUL, przed jego zatwierdzeniem;

7. Zwraca się do **Państwa-Strony Białorusi** o zakończenie aktualizacji Planu Zarządzania dla swojej części obiektu i przedłożenie projektu Centrum Światowego Dziedzictwa, ażeby IUCN dokonał przeglądu przed ostatecznym zatwierdzeniem Planu, odnosząc z satysfakcją wzmocnienie jego statusu prawnego, aby zapewnić aktualizację odpowiednich planów zarządzania dziką przyrodą i lasami na podstawie zaktualizowanego Planu Zarządzania;

8. Ponadto, zwraca się do Państw-Stron Białorusi i Polski o określenie wspólnego celu oraz celów dla całego obiektu w kontekście ochrony jego Wyjątkowej Wartości Uniwersalnej, w ramach prac nad przygotowaniem Transgranicznego Zintegrowanego Planu Zarządzania (TIMP), który powinien być następnie skonsolidowany z Planami Zarządzania dla obu części obiektu;

9. Zachęca również Państwa Strony do skorzystania z fachowej wiedzy technicznej (*technical expertise*) Centrum Światowego Dziedzictwa i IUCN, w celu wsparcia opracowania Transgranicznego Zintegrowanego Planu Zarządzania i Planów Zarządzania dla polskiej i białoruskiej części obiektu, przez odpowiednie mechanizmy, takie jak misja doradcza; (...)

1.2.6 Raport ze wspólnej misji Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i IUCN(2018)

Wspólna misja Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i reaktywnego monitoringu IUCN w Puszczy Białowieskiej odbyła się w dniach 24.09 – 02.10.2018 r. W raporcie z misji Państwo-Strona otrzymało rekomendacje i zalecenia które należy zastosować i uwzględnić w opracowywanym planie zarządzania.

Poniżej wyciąg z raportu w formie cytatów, na podstawie tłumaczenia na język polski otrzymanego z MKiŚ.

„Zalecenia priorytetowe:

Zalecenie 1 (dla Państwa-Strony polskiej)

Należy zapewnić zgodność wszystkich działań leśnych w obiekcie z poniższymi ustaleniami w zakresie gospodarowania zgodnie z nominacją z 2014 r.

- W strefie ścisłej ochrony, jak również w strefie częściowej ochrony I i II, należy zapewnić, aby nie podejmowano żadnych interwencji w zakresie gospodarki leśnej, w tym usuwania drewna martwego, wycinek sanitarnych lub jakichkolwiek aktywnych działań regeneracyjnych (w tym przygotowania gleby i sadzenia drzew,
- W strefie aktywnej ochrony należy ograniczyć działania w zakresie gospodarki leśnej wyłącznie do interwencji mających na celu przyspieszenie procesu zastępowania drzewostanów bardziej naturalnymi lasami liściastymi dębowo - grabowymi lub zachowanie niektórych związanych z nimi siedlisk nieleśnych, w tym podmokłych łąk, dolin rzecznych i innych terenów podmokłych oraz siedlisk zagrożonych roślin, zwierząt i grzybów. **Niezbędne środki/działania aktywnej ochrony powinny być wyszczególnione w zintegrowanym planie zarządzania,**
- W całej nieruchomości należy ograniczyć wycinki ochronne tylko do obszarów położonych wzdłuż określonych dróg i ścieżek (w odległości 50 m od każdej strony) na podstawie jasnego planu oceny ryzyka,
- Dla całej nieruchomości należy opracować i wdrożyć **kompleksowy plan zapobiegania i zwalczania pożarów lasów oparty na szczegółowej i realistycznej ocenie ryzyka, który zostanie włączony do zintegrowanego planu zarządzania.**

Zalecenie 2 (dla Państwa-Strony polskiej)

Odwolanie nowelizacji planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Białowieża i **zapewnienie, aby nowy PUL dla obszarów znajdujących się w obiekcie opierał się na nowym ogólnym planie zarządzania** dla polskiej części obiektu. Istniejące PUL nie powinny być zmieniane lub powinny być zmieniane w bardzo restrykcyjny sposób, aby umożliwić zastosowanie ściśle niezbędnych środków bezpieczeństwa na podstawie jasnego planu oceny ryzyka, jak określono powyżej.

Zalecenie 3 (dla Państw-Stron Polski i Białorusi)

Przyspieszenie przygotowania transgranicznego planu zarządzania, zdefiniowanie całościowej wizji zarządzania obiektem w celu zachowania Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości, zdefiniowanej w przyjętym Oświadczeniu o Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości, zdefiniowanie transgranicznego systemu zarządzania oraz określenie wspólnych obszarów współpracy, w tym przywrócenie reżimu hydrologicznego obiektu, łączności, zarządzania populacją żubrów, itp.

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieska, 29.07.2021 r.

Zalecenie 4 (dla Państwa-Strony polskiej)

W trybie pilnym należy opracować ogólny plan zarządzania polską częścią obiektu, uwzględniający poniższe zalecenia:

- **Zaangażować wszystkie zainteresowane strony i interesariuszy (m.in. Park Narodowy, administrację Lasów Państwowych, naukowców z powiązanych dyscyplin, organizacji pozarządowych),**
- **Ustanowić ochronę OUV/ WUW (Wyjątkowa Uniwersalna Wartość) (zgodnie z definicją zawartą w decyzji 38 COM 8B.12) jako głównego celu planu zarządzania,**

- Określić działania w zakresie zarządzania w oparciu o mapowanie cech definiujących WUW. Bogactwo dostępnych danych naukowych powinno ułatwić takie mapowanie,
 - Zdefiniować możliwe dostosowanie (korekty) podziału na strefy w celu uproszczenia obecnej sytuacji, bez zmniejszania obszaru wyłączanego z czynnej gospodarki leśnej (strefa ścisłej ochrony oraz strefy ochrony częściowej I i II),
 - Dostosować wszystkie inne plany zarządzania na podstawie ogólnego planu zarządzania,
 - Zdefiniować jasny system wspólnego zarządzania między Białowieskim Parkiem Narodowym, Państwową Służbą Leśną i Ministerstwem Środowiska (obecnie Ministerstwo Klimatu i Środowiska),
 - Przed ostatecznym zatwierdzeniem planu należy przedłożyć Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO projekt ogólnego planu zarządzania.
- (...)

Misja zaleca, aby Państwo-Strona Polska odnowiło swoje zobowiązanie w sprawie **ustaleń dotyczących zarządzania przewidzianych w nominacji z 2014 r.** w następujących sytuacjach:

- Zapewnić, że w strefie ścisłej ochrony, jak również w strefach ochrony częściowej I i II nie będą podejmowane żadne interwencje w zakresie urządzenia lasu, włączając w to usuwanie martwego drewna, wycinki sanitarne oraz wszelkie inne aktywne czynności odnowy lasu (włącznie z przygotowaniem gleby oraz sadzeniem drzew),
- w strefie ścisłej ochrony ograniczyć działania urządzenia lasu wyłącznie do interwencji mających na celu bezpośrednio przyspieszenie procesu wymiany drzewostanu na bardziej naturalny liściasty las dębowo-grabowy oraz zachowanie pewnych powiązanych nieleśnych siedlisk, włączając w to podmokłe łąki, doliny rzeczne i inne tereny podmokłe oraz siedliska zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów. Niezbędne działania ochrony czynnej powinny być szczegółowo opisane w planie urządzenia lasu,
- Ograniczyć wycinki zabezpieczające wyłącznie do obszarów wzdłuż konkretnych dróg i ścieżek na całym obiekcie (po 50 metrów z każdej strony) w oparciu o jasny plan oceny ryzyka,

Dla całego obiektu opracować i wdrożyć kompleksowy Plan Zapobiegania i Zwalczania Pożarów Lasów w oparciu o rygorystyczną ocenę ryzyka, **który ma być zawarty w zintegrowanym planie zarządzania** i który uwzględnia uwagi z niniejszego raportu.

Planowanie zarządzania dla polskiej części obiektu:

„Komitet Światowego Dziedzictwa w decyzji 38 COM 8B.12 zwrócił się ponadto do państwa-strony polskiej o „pilne powołanie Komitetu Sterującego pomiędzy Parkiem Narodowym a administracją leśną w celu zapewnienia zintegrowanego planowania i zarządzania polską stroną obiektu oraz zapewnienia odpowiednich środków finansowych dla efektywnego funkcjonowania tego Komitetu Sterującego”. Jak opisano w rozdziale 2 niniejszego raportu, w chwili obecnej obowiązują różne plany zarządzania, wszystkie z różnymi przedziałami czasowymi i bez jasno określonego systemu koordynacji między nimi. Misja zauważa, że obecnie nie ma wspólnej wizji zarządzania obiektem po polskiej stronie i że różne dokumenty dotyczące planowania zarządzania nie są zgodne ze wspólnym celem zachowania WUW obiektu. Misja zauważa, że różne organy odpowiedzialne za zarządzanie obiektem nie mają jasnego wspólnego rozumienia WUW obiektu, co dodatkowo potęguje fakt, że błędne interpretacje WUW są nadal promowane w różnych dokumentach urzędowych.

Misja uważa, że kluczowe znaczenie ma opracowanie **jednolitego planu zarządzania dla polskiej części obiektu** w oparciu o przyjęty OWUW oraz dostosowanie wszystkich pozostałych planów zarządzania do tego nadrzędnego planu zarządzania.

Misja została poinformowana, że w maju 2018 r. Minister zaprosił różne zainteresowane strony do powołania komitetu, którego zadaniem będzie określenie i rozważenie zarządzania obiektem. **Jednakże część środowiska naukowego i środowiska organizacji pozarządowych nie zgodziła się na udział w pracach komitetu, ponieważ uznała, że zakres zadań, wymagań i obowiązków (ZZ) komitetu nie był jasny i obawiając się, że skład komitetu jest niewyważony.** Misja uważa, że komitet ten mógłby odegrać kluczową rolę w opracowaniu nadrzędnego planu zarządzania polską częścią obiektu, pod warunkiem, że wszystkie zainteresowane strony będą należycie reprezentowane. Po dyskusji w trakcie misji niektóre organizacje pozarządowe wyraziły gotowość do ponownego rozważenia ich udziału w komitecie, pod warunkiem, że zostanie ustanowiony jasny zakres zadań, wymagań i obowiązków (ZZ) oraz że komitet będzie miał zrównoważony skład.

Misja została również poinformowana, że w trakcie opracowywania planu zagospodarowania przestrzennego podczas procesu nominacji popełniono pewne błędy. **Ponadto władze zarządzające uznały, że niejednolita struktura podziału na strefy (czasami ze zmianami w systemie zarządzania dla każdego bloku leśnego) była myląca dla organów zarządzających.** Misja zauważa, że prawdopodobnie istnieje możliwość dalszego usprawnienia podziału na strefy, w oparciu o analizę przestrzenną atrybutów WUW. Podkreśla jednak, że taki **przegląd podziału na strefy powinien być okazją do dalszego zwiększenia obszaru,** na którym nie dopuszcza się aktywnej gospodarki leśnej w celu sprzyjania niezakłóconym procesom ekologicznym, biorąc pod uwagę główny cel ochrony WUW.

Zgodnie z zaleceniami przedstawionymi przez misję doradczą w obiekcie już w 2016 r., misja uważa za niezwykle istotne, aby Państwo-Strona bez dalszej zwłoki zainicjowało **opracowanie ogólnego planu zarządzania dla polskiej części obiektu.**(...)

Eksperci misji powtarzają sugestię misji doradczej z 2016 r., aby zwrócić się do Krajowej Komisji UNESCO o pełnienie roli moderatora dyskusji w komitecie, który określi ogólny plan zarządzania polską częścią obiektu oraz o rozważenie możliwości zasięgnięcia porady IUCN w trakcie tego procesu.”

17

Oświadczenie o Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości Puszczy Białowieskiej (załącznik 6.2 do raportu z Misji 2018)

„Krótkie podsumowanie

Puszcza Białowieska to duży kompleks leśny położony na granicy Polski i Białorusi. Dzięki kilkusetletniej ochronie Puszcza przetrwała w stanie naturalnym do dnia dzisiejszego. Białowiecki Park Narodowy w Polsce został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO w 1979 roku, a w 1992 roku został rozszerzony o Belovezhskaya Pushcha na Białorusi. Duże rozszerzenie z 2014 r. zaowocowało utworzeniem obiektu o powierzchni 141 885 ha i strefie buforowej o powierzchni 166 708 ha.

Obiekt ten obejmuje kompleks lasów nizinnych, które są charakterystyczne dla środkowoeuropejskiego ecoregionu lasów mieszanych lądowych. **Obszar ten ma wyjątkowe znaczenie dla ochrony przyrody ze względu na skalę starych kompleksów leśnych, w skład których wchodzi rozległe, niezakłócone obszary, gdzie zachodzą procesy naturalne.** Konsekwencją tego jest bogactwo martwego drewna stojącego i leżącego na ziemi, a w konsekwencji duża różnorodność grzybów i bezkręgowców saproksylicznych. Obiekt zapewnia ochronę dla zróżnicowanej i bogatej przyrody, w tym dla 59 gatunków ssaków, ponad 250 ptaków, 13 płazów, 7 gadów i ponad 12 000 gatunków bezkręgowców. Ikona obiektu jest żubr: w obiekcie żyje około 900 osobników, co stanowi prawie 25% całej światowej populacji i ponad 30% zwierząt żyjących na wolności.

Kryterium (ix): Puszcza Białowieska to obszar o zróżnicowanych kompleksach chronionych ekosystemów leśnych, które są przykładem środkowoeuropejskiego ecoregionu lasów mieszanych lądowych i szeregu powiązanych siedlisk nieleśnych, w tym łąk podmokłych, dolin rzecznych i innych terenów podmokłych. Obszar ten ma wyjątkowo wysoką wartość przyrodniczą, w tym rozległe stare kompleksy leśne. Duży i integralny obszar leśny wspiera kompletne łańcuchy pokarmowe, w tym żywotne populacje dużych ssaków i dużych drapieżników (wilków,

rysy i wydr). Bogactwo martwego drewna stojącego i leżącego na ziemi, prowadzi w konsekwencji do wysokiej różnorodności grzybów i bezkręgowców saproksylicznych. Długa tradycja badań nad mało naruszonym ekosystemem leśnym oraz liczne publikacje, w tym opis nowych gatunków, również w znacznym stopniu przyczyniają się do wartości nominowanego obiektu.

Kryterium (x): Puszcza Białowieska jest niezastąpionym obszarem ochrony różnorodności biologicznej, w szczególności ze względu na jej wielkość, stan ochrony i zasadniczo niezakłóconą przyrodę. Obiekt jest domem dla największej populacji żubrów żyjącej na wolności, które stanowią ikonę tego obiektu. Jednak wartości ochrony różnorodności biologicznej są rozległe i obejmują ochronę 59 gatunków ssaków, ponad 250 gatunków ptaków, 13 płazów, 7 gadów i ponad 12 000 bezkręgowców. Roślinność jest zróżnicowana i istotna regionalnie, a obiekt wyróżnia się też pod względem ochrony grzybów. Opisano tu kilka nowych gatunków, a wiele zagrożonych gatunków jest nadal dobrze reprezentowanych.

Integralność

Obiekt jest dużym, spójnym obszarem chronionym poprzez szereg oznaczeń ochronnych reprezentujących pełen zakres ekosystemów leśnych regionu i zapewniających siedliska dla dużych ssaków. **Obecność rozległych, niezakłóconych obszarów ma kluczowe znaczenie dla wartości ochrony przyrody regionu.** Niektóre z ekosystemów reprezentowanych w obiekcie (podmokłe łąki, tereny podmokłe, korytarze rzeczne) wymagają utrzymania poprzez czynne zarządzanie, ze względu na zmniejszenie przepływu wody i brak rolnictwa (cięcie siana). Strefa buforowa zaproponowana przez oba państwa-strony wydaje się wystarczająca do zapewnienia skutecznej ochrony integralności obiektu przed zagrożeniami spoza jego granic. Istnieją pewne wyzwania w zakresie łączności, związane z barierami wewnątrz obiektu oraz jego względnej izolacji w otaczających krajobrazach rolniczych, które wymagają ciągłego zarządzania i monitorowania.

Wymogi dotyczące ochrony i zarządzania

Obiekt korzysta z ochrony prawnej i instytucjonalnej w obu państwach-stronach poprzez różne oznaczenia obszarów chronionych.

Ochrona i zarządzanie wymagają silnej i skutecznej współpracy między państwami-stronami, a także między instytucjami w każdym państwie-stronie. Białowieski Park Narodowy (Polska), polska administracja lasów oraz władze Parku Narodowego Belovezhskaya Pushcha zawarły porozumienie w sprawie przygotowania i wdrożenia Zintegrowanego Planu Zarządzania dla nominowanego obiektu oraz powołania transgranicznej grupy sterującej. Ponadto państwo-strona polska opracowało umowę ustanawiającą Komitet Sterujący pomiędzy Parkiem Narodowym a administracją lasów w celu osiągnięcia skoordynowanego podejścia do zintegrowanego zarządzania. Niezbędne jest zapewnienie skutecznego funkcjonowania Komitetu Sterującego, w tym poprzez regularne spotkania oraz jego wkład w transgraniczną koordynację i zarządzanie. Istotne jest, aby parki narodowe obu państw-stron utrzymywały skuteczne i prawnie przyjęte plany zarządzania, a przyjęty plan zarządzania Białowieskim Parkiem Narodowym (Polska), wspierający jego włączenie do obiektu, jest wymogiem zasadniczym i długoterminowym.

Niezbędne jest zapewnienie, aby Zintegrowany Plan Zarządzania dla obiektu uwzględniał wszystkie kluczowe kwestie dotyczące skutecznego zarządzania tym obiektem, w szczególności zarządzanie lasami, łąkami i terenami podmokłymi, oraz aby był on odpowiednio finansowany w perspektywie długoterminowej w celu zapewnienia jego skutecznej realizacji.

Efektywne i dysponujące odpowiednimi zasobami zarządzanie ochroną przyrody jest głównym długoterminowym wymogiem zabezpieczenia obiektu i utrzymania niezbędnych interwencji zarządczych, które podtrzymują jego walory przyrodnicze. Zagrożenia, które wymagają długotrwałej uwagi w ramach programów monitorowania i programów ciągłego zarządzania, obejmują zarządzanie pożarami, wpływ barier komunikacyjnych, w tym dróg, barier ogniowych i ogrodzeń granicznych. Istnieje również możliwość ciągłego doskonalenia aspektów zarządzania obiektem, w tym w odniesieniu do zapewnienia łączności w ramach obiektu i w jego szerszym krajobrazie, a także w celu zapewnienia większego zaangażowania społeczności.”

1.2.7 Podsumowanie

Kluczowe, z punktu widzenia realizowanego przedsięwzięcia, są wezwania skierowane przez Komitet Światowego Dziedzictwa do Polski dotyczące: **stworzenia zintegrowanego planu zarządzania dla polskiej części Puszczy Białowieskiej** z uwzględnieniem:

1. zaangażowania/włączenia wszystkich stron i interesariuszy (Białowieski Park Narodowy, Państwowa Służba Leśna/Lasy Państwowe, naukowców/specjalistów z powiązanych dyscyplin, organizacji pozarządowych),
2. ustanowienia/przyjęcia ochrony wyjątkowej powszechnej wartości WUW/OUV (zgodnie z definicją zawartą w decyzji 38 COM 8B.12) jako głównego celu planu zarządzania,
3. określenia/zdefiniowania działań w zakresie zarządzania w oparciu o zmapowane cechy/atraktywy definiujące WUW/OUV. Bogactwo dostępnych danych naukowych ułatwi takie mapowanie,
4. zdefiniowania możliwego dostosowania podziału na strefy w celu uproszczenia obecnej „mozaikowej”/”patchworkowej” sytuacji, bez zmniejszania obszaru wyłączonego z czynnej gospodarki leśnej (strefa ścisłej ochrony oraz strefy ochrony częściowej I i II),
5. dostosowanie wszystkich innych planów zarządzania na podstawie ogólnego planu zarządzania/do omawianego planu zarządzania,
6. zdefiniowania jasnego wspólnego zarządzania (systemu zarządzania) między/przez Białowieskim Parkiem Narodowym, Państwową Służbą Leśną i Ministerstwem Środowiska (aktualnie Ministerstwo Klimatu i Środowiska),
7. przedłożenia/przesłania projektu ogólnego planu zarządzania, przed ostatecznym zatwierdzeniem planu, do Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieska, 29.07.2021 r.

2. Założenia Projektowe (NFOŚiGW)

W ramach przedsięwzięcia (projektu) zostanie wykonany Zintegrowany Plan Zarządzania, który ma określić sposoby zarządzania na obszarze wynikające ze specyfiki obiektu jakim jest Puszcza Białowieska, uwzględniając nadrzędną zasadę jaką jest ochrona dzikiej przyrody oraz szacunek dla wyjątkowej sieci powiązań w ekosystemach. W szczególności plan powinien wzmacniać wartości, ze względu na które Puszcza Białowieska została wpisana na listę Światowego Dziedzictwa. Do wartości takich zaliczone są procesy ekologiczny i biologiczny istotne w ewolucji i rozwoju ekosystemów oraz zespołów zwierzęcych i roślinnych (kryterium IX) oraz siedliska naturalne najbardziej reprezentatywne i najważniejsze dla ochrony in situ różnorodności biologicznej, włączając te, w których występują zagrożone gatunki o wyjątkowej uniwersalnej wartości z punktu widzenia nauki lub ochrony przyrody (kryterium X).

Plan będzie dokumentem, w którym zostaną zapisane uzgodnienia w sprawie sposobu zapewnienia właściwej ochrony, konserwacji, wykorzystania i prezentacji obiektu Puszcza Białowieska. Zgodnie z Konwencją każde dobro przyrodnicze powinno mieć plan zarządzania będący jednym z głównych narzędzi ochrony światowego dziedzictwa.

Cel główny będzie realizowany poprzez osiągnięcie celów szczegółowych.

- 1) Wykonanie zintegrowanego planu zarządzania dla Obiektu Światowego Dziedzictwa Puszcza Białowieska w szczególności opracowanie rekomendacji do planu działań na terenie Puszczy Białowieskiej mających na celu ochronę zasobów przyrodniczych tego obszaru, z uwzględnieniem przepisów prawa krajowego z zakresu ochrony przyrody i leśnictwa, mających zastosowanie przepisów prawa międzynarodowego, w tym prawa Unii Europejskiej, oraz uwarunkowań społeczno-gospodarczych.
- 2) Zapewnienie partycypacji społecznej na całym etapie przygotowywania planu poprzez udział w szeregu warsztatów i konsultacji społecznych.

20

Realizacja projektu finansowana jest ze środków NFOŚiGW.

1. Termin realizacji 01.07.2021 – 31.03.2023

w tym:

okres przygotowawczy projektu: 01.07.2021 – 31.08.2021

przygotowanie planu: 01.09.2021 – 30.11.2022

przedłożenie planu w MKiŚ: grudzień 2022

wsparcie końcowe MKiŚ: 01.01.2023 – 31.03.2023

2. Szacowany koszt przedsięwzięcia

2162 752,00 zł, w tym zakupy inwestycyjne: 21 530,00 zł

3. Efekty rzeczowe

Opracowanie naukowo-badawcze (plan zarządzania) – 1 szt.

Konferencje/seminaria/warsztaty – ok 30 szt.

Sprawozdania z wykonanych prac – 2 szt.

3. Plan zarządzania

Przystąpienie państwa do Konwencji należy traktować jako zobowiązanie państwa do identyfikacji, ochrony, konserwacji, udostępniania i przekazania przyszłym pokoleniom dziedzictwa kultury i przyrody, zgodnie z przyjętymi w Konwencji zasadami, wśród których jednym z głównych narzędzi ochrony światowego dziedzictwa jest umiejętne zarządzanie dobrem. Każde miejsce światowego dziedzictwa powinno posiadać plan zarządzania traktowany jako instrument do planowania ochrony, konserwacji oraz zrównoważonego użytkowania i rozwoju miejsca. Głównym zadaniem zarządzania miejscem światowego dziedzictwa jest ochrona i utrzymanie jego **Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości** (WUW/OUV).

Plan zarządzania powinien określić ramy dla wszystkich działań na terenie na następnych 5-10 lat, w kontekście wizji obejmującej następnych 20-30 lat. (wg IUCN Management Planning)

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieska, 29.07.2021 r.

3.1 Wymagania

3.1.1 Plan zarządzania – wytyczne operacyjne do realizacji Konwencji

Wytyczne operacyjne nie narzucają jednego konkretnego formatu/wzoru dokumentu, natomiast pokazują kierunki i precyzują kluczowe elementy jakie plan powinien zawierać, w tym znaczenie miejsca i stwierdzenie jego Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości, a także autentyczności i integralności.

Wyciąg z „Wytycznych operacyjnych do realizacji Konwencji światowego dziedzictwa, WHC.15/01 8 lipca 2015 r.” w formie cytatu:

„Systemy zarządzania

108. Każde kandydujące dobro powinno posiadać odpowiedni **plan zarządzania** lub inny udokumentowany system zarządzania, który musi **określać sposób, w jaki wyjątkowa uniwersalna wartość dobra powinna być chroniona, najlepiej w drodze zaangażowania społecznego.**

109. Celem takiego systemu zarządzania jest zapewnienie **skutecznej ochrony kandydującego dobra na rzecz obecnych i przyszłych pokoleń.**

110. Skuteczność systemu zarządzania zależy od rodzaju, cech charakterystycznych i potrzeb kandydującego dobra oraz jego kontekstu kulturowego i przyrodniczego. Systemy zarządzania mogą różnić się w zależności od różnic kulturowych w podejściu, dostępnych środków oraz innych czynników. Mogą włączać tradycyjne praktyki, istniejące miejskie i regionalne instrumenty planistyczne oraz inne mechanizmy kontroli planowania, zarówno formalne, jak i nieformalne. Oceny oddziaływania proponowanych ingerencji są konieczne w przypadku wszystkich dóbr światowego dziedzictwa.

111. Biorąc pod uwagę różnorodność, o której mowa powyżej, **wspólne elementy skutecznego systemu zarządzania** mogą zawierać:

- a) **dogłębne rozpoznanie dobra i wspólne stanowisko wszystkich interesariuszy w tej kwestii;**
- b) **cykl składający się z planowania, wdrażania, monitorowania, oceny i informacji zwrotnej;**
- c) **ocenę podatności dobra na presję i zmiany społeczne, gospodarcze i inne, a także monitoring wpływu trendów i proponowane interwencje;**
- d) **opracowywanie mechanizmów brania udziału w różnych działaniach między partnerami i interesariuszami oraz ich koordynacja;**
- e) **alokacja odpowiednich środków i zasobów;**
- f) **zwiększanie kompetencji; oraz**
- g) **wiarygodny i przejrzysty opis funkcjonowania systemu zarządzania.**

112. Efektywne zarządzanie obejmuje **cykl działań krótko, średnio i długoterminowych** podejmowanych w celu ochrony, konserwacji i prezentacji dobra kandydującego. Zintegrowane podejście do planowania i zarządzania jest nieodzowne, aby móc kierować ewolucją dóbr na przestrzeni czasu oraz aby zapewnić utrzymanie wszystkich aspektów ich wyjątkowej uniwersalnej wartości. Podejście to wykracza poza granice dobra i włącza zarówno każdą strefę buforową (strefy buforowe), jak i szersze otoczenie. Szersze otoczenie może odnosić się do topografii, naturalnego i wybudowanego otoczenia, a także innych elementów, takich jak infrastruktura, model użytkowania gruntów, organizacja przestrzenna czy relacje wizualne. Może ono również obejmować powiązane praktyki społeczne i kulturowe, procesy gospodarcze i inne niematerialne wymiary dziedzictwa, takie jak odczucia i skojarzenia. **Zarządzanie szerszym otoczeniem ma związek z rolą, jaką odgrywa ono we wspieraniu wyjątkowej uniwersalnej wartości.**

113. Ponadto w kontekście wdrażania *Konwencji* Komitet Światowego Dziedzictwa ustanowił proces monitoringu kontrolnego (zob. rozdział IV) i proces sprawozdawczości okresowej (zob. rozdział V).

114. W przypadku dóbr wieloczęściowych konieczny jest system zarządzania lub mechanizmy zapewniające skoordynowane zarządzanie poszczególnymi komponentami, które to powinny zostać opisane we wniosku o wpis dobra na Listę (zob. paragrafy 137-139).

115. [Usunięty]

116. Jeżeli nieodłączne cechy kandydującego dobra są zagrożone przez działalność człowieka, ale mimo to spełnia ono kryteria i warunki autentyczności lub integralności opisane w paragrafach 78-95, należy do wniosku dołączyć plan działania określający konieczne działania zaradcze. Jeżeli środki zaradcze określone przez państwo składające wniosek nie zostaną podjęte w czasie zaproponowanym przez Państwo-Stronę, Komitet rozważy usunięcie dobra z Listy, zgodnie z procedurą przyjętą przez Komitet (zob. rozdział IV.C).

117. Państwa-Strony są odpowiedzialne za wdrażanie efektywnych działań dotyczących zarządzania dobrem światowego dziedzictwa. Państwa-Strony powinny to robić w ścisłej współpracy z zarządcami dóbr, agencjami upoważnionymi do zarządzania i innymi partnerami oraz interesariuszami w zarządzaniu dobrem.

118. Komitet zaleca, aby Państwa-Strony uwzględniały ocenę i przygotowanie na wypadek ryzyka jako element planów zarządzania i strategii szkoleniowych opracowywanych dla miejsc światowego dziedzictwa.

Zrównoważone użytkowanie

119. Dobra światowego dziedzictwa mogą wspomagać różne, obecne i proponowane, formy użytkowania, które mają charakter ekologicznie i kulturowo zrównoważony i które mogą mieć pozytywny wpływ na jakość życia danej społeczności. Państwo-Strona wraz ze swoimi partnerami musi zagwarantować, że takie zrównoważone użytkowanie lub jakiegokolwiek inne zmiany nie będą miały niekorzystnego wpływu na wyjątkową uniwersalną wartość dobra. W przypadku pewnych dóbr użytkowanie przez człowieka nie będzie użytkowaniem odpowiednim. Prawodawstwo, polityki i strategie mające wpływ na dobra światowego dziedzictwa powinny zapewniać ochronę ich wyjątkowej uniwersalnej wartości, wspierać szerszą ochronę i konserwację dziedzictwa naturalnego i kulturowego, promować i zachęcać społeczeństwo i interesariuszy zainteresowanych dobrem do aktywnego udziału [w ochronie i konserwacji]. **Są to warunki konieczne zrównoważonej ochrony, konserwacji, zarządzania i promocji.”**

3.1.2 Plan zarządzania - elementy

Przygotowane na podstawie informacji dostępnych na stronie internetowej Polskiego Komitetu ds. UNESCO.

<https://www.unesco.pl/kultura/dziedzictwo-kulturowe/swiatowe-dziedzictwo/procedura-wpisu/plan-zarzadzania/>

1. Opis miejsca

Opis ma zawierać krótką historię miejsca z uwzględnieniem szerszego kontekstu jego funkcjonowania w przeszłości. Ukazanie wartości kulturowych materialnych i niematerialnych (lub przyrodniczych) obiektu ma określać jego znaczenie z punktu widzenia Światowego Dziedzictwa. W tym punkcie należy również pokazać granice obiektu i granice stref buforowych, przedstawić funkcję (sposób użytkowania), obowiązujące formy ochrony prawnej, a także wskazać instytucje zarządzające i strony potencjalnie zainteresowane *Planem zarządzania* („stakeholders”).

23

2. Analiza

Przedmiotem analizy, która powinna być przeprowadzona przez autorów planu jest ochrona, konserwacja, wykorzystanie i zarządzanie, a także sposób prezentowania miejsca Światowego Dziedzictwa. Analiza ma stanowić podstawę prognozowania sytuacji i wskazać źródła ewentualnych zagrożeń.

3. Cele zarządzania

Nakreślenie ogólnej koncepcji ochrony danego miejsca powinno otwierać rozdział na temat celów zarządzania. Konkretyzacja celów, na których będą się koncentrować działania w perspektywie najbliższych lat jest kolejnym elementem dokumentu w tym punkcie. Ważne jest jasne sformułowanie celów i przyjęcie hierarchii ważności. Cele powinny nawiązywać do ogólnej koncepcji i wynikać z przeprowadzonej wcześniej analizy. Ważne, by cele były realistyczne.

4. Program działania

Program działania ma określać zadania, poprzez które będą wdrażane określone wyżej cele. Powinien zawierać wykaz planowanych działań wraz z terminami ich realizacji, podział odpowiedzialności za wykonanie poszczególnych zadań, szacunkowe koszty i źródła finansowania. Program działania może się składać z kilku powiązanych ze sobą programów służącym poszczególnym celom.

5. Monitoring

Skuteczność wprowadzania w życie przyjętego planu zarządzania, a także wpływ, jaki realizacja poszczególnych

zadań będzie wywierać na stan obiektu, powinny być nadzorowane poprzez zaplanowany wcześniej monitoring. Sposoby monitorowania powinny być określone w planie zarządzania. Konwencja UNESCO w sprawie ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego przewiduje składanie sprawozdań na temat stanu zachowania obiektu. Zgodnie z przyjętą ostatnio zasadą, takie sprawozdania mają być przedstawiane co sześć lat.

3.1.3 Plan zarządzania – procesy

Przygotowane na podstawie informacji dostępnych na stronie internetowej Polskiego Komitetu ds. UNESCO.
<https://www.unesco.pl/kultura/dziedzictwo-kulturowe/swiatowe-dziedzictwo/procedura-wpisu/plan-zarzadzania/>

1. Wyłonienie zainteresowanych stron

Prace należy rozpocząć od wyłonienia instytucji i osób, które powinny być zainteresowane wynikami realizacji planu zarządzania. Wśród nich powinni się znaleźć przedstawiciele miejscowych władz i właściciele terenów znajdujących się w obrębie obiektu i w jego „strefach buforowych”. Do zainteresowanych stron (ang. „stakeholders”) zaliczają się zarówno instytucje rządowe jak i organizacje pozarządowe i osoby prywatne. Wybór zainteresowanych stron zależy od specyfiki miejsca. Mogą one uczestniczyć w pracach nad planem, a następnie w jego realizacji w różny sposób – poprzez informowanie, konsultowanie, udział w podejmowaniu decyzji, wspólną pracę nad planem, udział w realizacji zadań.

2. Uzgadnianie planu zarządzania

Po konsultacjach z głównymi zainteresowanymi stronami należy opracować projekt dokumentu, którego ostateczna wersja powinna być zatwierdzona i przyjęta do realizacji przez wszystkich partnerów. Wcześniej, na każdym etapie przygotowywania planu powinny mieć miejsce konsultacje społeczne. Zaleca się opublikowanie planu i jego szerokie upowszechnienie, zarówno w pełnej wersji, jak i w streszczeniu przeznaczonym dla szerokich kręgów odbiorców.

3. Wprowadzanie w życie

W celu nadzorowania realizacji *Planu zarządzania* powinien zostać powołany zespół sterujący (o ile nie został powołany na samym wstępie prac) i koordynator. Z chwilą rozpoczęcia realizacji planu rozpoczyna się również ocena planu – zbieranie na bieżąco informacji, które mają służyć późniejszym korektom i aktualizacji planu.

4. Plan Zarządzania obiektem „Puszcza Białowieska” – plik nominacyjny.

Z punktu widzenia realizowanego zadania, istotne jest precyzyjne określenie wszystkich wymagań dotyczących Puszczy Białowieskiej – obiektu Światowego Dziedzictwa UNESCO, jakie zostały nałożone na Państwo-Stronę polską, w tym wymagań i zaleceń określonych w nominacji.

Poniżej, szczegółowy **wyciąg w formie cytatu z akt nominacyjnych** (załącznik 6.6 do raportu z misji 2018)

„Plan zarządzania obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO "Puszcza Białowieska" Mapa drogowa do opracowania i wdrożenia”

Cały obszar Białowieskiego Parku Narodowego (Polska), Parku Narodowego "Belovezhskaya Pushcha" (Białoruś) i Lasów Państwowych (Polska) jest własnością państwową poszczególnych krajów, dlatego też wszystkie jego części są własnością państwa. Obiekt nie posiada żadnych własności prywatnych w proponowanych granicach. Własność prywatna jest jednak obecna w proponowanej strefie buforowej.

Obiekt transgranicznego Światowego Dziedzictwa UNESCO "Puszcza Białowieska", położony na granicy Polski i Białorusi, jest zarządzany przez trzy organy administracyjne: Park Narodowy "Belovezhskaya Pushcha" zarządza częścią obiektu znajdującą się w granicach Białorusi. Polska część obiektu jest zarządzana przez Białowieski Park Narodowy i Lasy Państwowe. Lasy Państwowe zarządzają terenem Puszczy Białowieskiej, który nie jest zamknięty w granicach Białowieskiego Parku Narodowego. Cały obszar polskiej części Puszczy Białowieskiej poza parkiem narodowym składa się na Leśny Kompleks Promocyjny "Puszcza Białowieska", obejmujący trzy Nadleśnictwa: Białowieża, Browski i Hajnówka. Dla jasności w niniejszym dokumencie komponent administrowany przez Lasy Państwowe będzie określany jako Leśny Kompleks Promocyjny "Puszcza Białowieska" (LKP "PB").

Tabela 1. Części składowe obiektu Światowego Dziedzictwa UNESCO i jego strefy buforowej.

	Część składowa	Obszar w granicach Obiektu Światowego Dziedzictwa (OŚD) w hektarach	Obszar strefy buforowej OŚD (ha)	Razem
Białoruś	Park Narodowy "Belovezhskaya Pushcha"	82 308,6	130 873,4	213 182
Polska	Białowieski Park Narodowy	10 467	0	10 467
Polska	Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Białowieska”	49 109,09	35 834,91	84 944
	Razem	141885	166 708	308 593

Tabela 2. Zmiany pomiędzy istniejącymi granicami obiektu i propozycja.

	Pierwotny obszar (1992) (ha)	Obszar dodany (ha)	Obszar odejety (ha)	Nominacja 2013 (ha)
Polska – Obiekt ŚD	5 069,00	54 557,00	49,04	59 576,00
Białoruś – Obiekt ŚD	87 600,00	9 409,60	14 701,00	82 308,60
Obiekt ŚD razem	92 669,00	63 966,60	14 750,04	141 884,60
Polska – strefa buforowa	0	35 835,00	0	35 835,00
Białoruś – strefa buforowa	0	130 873,40	0	130 873,40
Strefa buforowa razem	0	166 708,40	0	166 708,40
Obiekt ŚD i strefy buforowe razem	92 669,00	230 675,00	14 750,04	308 593,00

Plan zarządzania obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO "Puszcza Białowieska" przygotowywany jest w oparciu o następujące dokumenty:

1. Plan ochrony Białowieskiego Parku Narodowego
2. Zadania w zakresie zarządzania dla obszaru Natura 2000
3. Plan urządzenia lasu państwowego dla jednostek administracyjnych Lasów Państwowych: Białowieża, Browsk, Hajnówka
4. Plan urządzenia Parku Narodowego "Puszcza Białowieska" (Białoruś)

Więcej informacji można znaleźć w tabeli 3.

Wszystkie dokumenty są poddawane procesowi konsultacji społecznych przy wzięciu pod uwagę wszystkich otrzymanych komentarzy. W celu stworzenia planu zarządzania obiektem Światowego Dziedzictwa (OŚD) przewidziano następujące kroki:

1. Komitet sterujący polskiej części OŚD - koniec 2013 r.(...)
2. Streszczenie w języku angielskim planu urządzenia lasu państwowego dla jednostek administracyjnych Lasów Państwowych: Białowieża, Browsk, Hajnówka - połowa 2014 r.
3. Przyjęcie Planu Urządzenia Lasu dla BPN - połowa 2014 roku.
4. Międzynarodowy Komitet Sterujący - połowa 2014 r.
5. Przyjęcie zadań zarządczych dla sieci Natura 2000 - koniec 2014 r.
6. Przygotowanie szczegółowych map działań - koniec 2014 r.
7. Plan zarządzania obiektem Światowego Dziedzictwa - połowa 2015 r.

W celu zagospodarowania terenu proponowanego Obszaru Światowego Dziedzictwa UNESCO "Puszcza Białowieska", obszar ten został podzielony na strefy zarządzania. **Tabela 4** przedstawia podsumowanie przepisów. Biorąc pod uwagę fakt, że obiekt położony jest w dwóch różnych krajach o różnym środowisku politycznym i społecznym, przedstawiamy podział na strefy i przepisy oddzielnie dla polskiej i białoruskiej części obiektu.

26

POLSKA

Ścisła ochrona

Zgodnie z definicją, zasadą ścisłej ochrony jest pozostawienie określonego obszaru całkowicie w mocy sił natury, bez bezpośredniej ingerencji ludzi. Ścisła ochrona umożliwia swobodny przebieg procesów ekologicznych, np. odnowę lasu po ustaniu wyrębu, zmiany w składzie gatunkowym i strukturze zbiorowisk leśnych, które są wynikiem naturalnego rozwoju drzewostanów i procesów sukcesji.

Dozwolone działania na obszarze objętym ścisłym systemem ochronnym są następujące:

- a) monitorowanie stanu biotycznych i abiotycznych składników ekosystemów,
- b) rozpoznanie stanu i zagrożeń zasobów i komponentów,
- c) pobieranie materiału rozmnożeniowego generatywnego i wegetatywnego dla programów hodowli ex situ i reintrodukcji gatunków o szczególnych potrzebach,
- d) środki zapobiegania pożarom,
- e) utrzymanie przejezdności głównych dróg i tras w celu zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpożarowego i bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Parku,
- f) remonty infrastruktury turystycznej, informacyjnej i edukacyjnej związanej z publicznym dostępem do obszaru,
- g) ochrona przed nieuprawnioną penetracją przez ludzi i działaniami szkodliwymi,
- h) minimalizacja negatywnych skutków publicznego dostępu do obszaru.

Ochrona częściowa I

Ten system ochrony obejmuje część obszaru Białowieskiego Parku Narodowego oraz wszystkie rezerwy przyrody zarządzane przez administrację Lasów Państwowych. Podstawowa różnica między ochroną ścisłą a ochroną częściową I polega na tym, że w tym ostatnim dozwolone jest zbieranie grzybów i jagód dla celów indywidualnych.

Czynności dozwolone na obszarze objętym ochroną częściową I są następujące:

- a) monitorowanie stanu biotycznych i abiotycznych składników ekosystemów,
- b) rozpoznanie stanu i zagrożeń związanych z zasobami i komponentami,
- c) pobieranie materiału rozmnożeniowego generatywnego i wegetatywnego na potrzeby programów hodowli ex situ i reintrodukcji gatunków o szczególnych potrzebach,
- d) środki zapobiegania pożarom,
- e) utrzymanie przejezdności głównych dróg i tras w celu zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpożarowego i bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Parku,
- f) remonty infrastruktury turystycznej, informacyjnej i edukacyjnej związanej z publicznym dostępem do obszaru,
- g) minimalizacja negatywnych skutków publicznego dostępu do obszaru,
- h) zbieranie grzybów i jagód dla celów indywidualnych,
- i) usuwanie gatunków obcych,
- j) utrzymanie otwartych siedlisk nieleśnych poprzez koszenie.

Ochrona częściowa II

Ten system ochrony obejmuje ekosystemy leśne zarządzane przez administrację Lasów Państwowych, które są wyłączone z działań leśnych. Są to: drzewostany ponad 100-letnie, drzewostany pionierskie z dominującą (stanowiącą ponad 50% drzewostanu) brzozą i osiką starszymi niż 60 lat, strefy ochronne gatunków (bocian czarny, orlik krzykliwy, włośnatka, granicznik płucnik). Nie pozyskuje się drewna, ale zezwala się na polowanie.

Działania dozwolone na obszarze objętym częściową ochroną II są następujące:

- a) monitorowanie stanu biotycznych i abiotycznych elementów ekosystemów,
- b) rozpoznanie stanu i zagrożeń zasobów i komponentów,
- c) pobieranie materiału rozmnożeniowego generatywnego i wegetatywnego na potrzeby programów hodowli ex situ i reintrodukcji gatunków o szczególnych potrzebach,
- d) środki zapobiegania pożarom,
- e) utrzymanie przejezdności głównych dróg i tras w celu zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpożarowego i bezpieczeństwa ludzi,
- f) remonty infrastruktury turystycznej, informacyjnej i edukacyjnej związanej z publicznym dostępem do tego obszaru,
- g) ochrona przed nieuprawnioną obecnością ludzi i ich szkodliwą działalnością,
- h) minimalizacja negatywnych skutków publicznego dostępu do obszaru,
- i) zbieranie grzybów i jagód dla celów indywidualnych,
- j) usuwanie gatunków obcych,
- k) polowanie.

Aktywna ochrona różnorodności biologicznej i ochrona krajobrazu

Dopuszcza się ingerencję człowieka w formie działań ochronnych w celu przywrócenia stanu ekosystemów i składników przyrody do warunków najbardziej zbliżonych do naturalnych lub w celu zachowania siedlisk przyrodniczych i siedlisk roślin, zwierząt i grzybów. Przykładem aktywnej ochrony jest koszenie łąk i usuwanie krzewów z łąk w dolinach rzek, łąk i terenów leśnych po terenach dawnych składnic drewna. Są to miejsca występowania wielu cennych i rzadkich gatunków roślin, w tym: goryczki wąskolistnej, groszku błotnego, bliźniczki psiej trawki, czarcikłęsika Kluka (*Succisella inflexa*) czy storczyków oraz rzadkich gatunków ptaków (derkacza,

bekasa krzyka i orlika krzykliwego). Utrzymanie otwartego charakteru tych siedlisk pomaga zatrzymać sukcesję, tj. zarastanie krzewami i drzewami. Powyższe prace prowadzone są w okresie letnim, po zrzuceniu kwiatów przez rzadkie gatunki roślin i po sezonie lęgowym ptaków.

Celem ochrony krajobrazu jest zachowanie charakterystycznych cech danego krajobrazu. Ochrona krajobrazu obejmuje wycinkę sanitarną drzew i krzewów oraz koszenie łąk. W praktyce ochrona krajobrazu części parku narodowego lub rezerwatu przyrody często pozwala na realizowanie gospodarczego wykorzystania danego obszaru. Status ten nadawany jest zazwyczaj terenom technicznym, takim jak drogi, parkingi, budynki itp.

Dopuszcza się następujące działania ochronne:

- a) monitoring środowiska, w tym monitoring zagrożeń powodowanych przez czynniki, które mogą zakłócać przebieg procesów przyrodniczych lub zagrażać trwałości ekosystemów,
- b) tworzenie banków nasion i banków genów ex-situ oraz czystych kultur gatunków grzybów,
- c) ochrona przed szkodami spowodowanymi czynnikami zewnętrznymi i ograniczanie ich skutków,
- d) spowolnienie i zatrzymanie odpływu wód powierzchniowych w celu zwiększenia zdolności retencyjnej ekosystemów,
- e) ochrona i odbudowa bioróżnorodności i różnorodności genetycznej ekosystemów, w tym zachowanie populacji gatunków wymagających szczególnego traktowania w ramach aktywnej ochrony,
- f) wspieranie nieleśnych zbiorowisk roślinnych poprzez koszenie lub wypas dostosowany do rodzaju zbiorowisk roślinnych i właściwości biologicznych gatunku będącego przedmiotem ochrony,
- g) usuwanie gatunków inwazyjnych i obcych zagrażających podmiotom ochrony,
- h) zapobieganie pożarom,
- i) budowa i naprawa infrastruktury turystycznej, edukacyjnej i administracyjnej,
- j) utrzymywanie przejeźdźności dróg komunikacyjnych i szlaków komunikacyjnych,
- k) ochrona wartości i rewitalizacja krajobrazu historyczno-kulturowego,
- l) ochrona byłych gruntów rolnych poprzez zachowanie tradycyjnego i ekstensywnego sposobu ich użytkowania,
- m) aktywna ochrona zwierząt, grzybów i roślin,
- n) wycinka sanitarna i przerzedzanie drzew,
- o) polowanie.

Strefa buforowa obejmująca siedliska leśne

Ogólnie rzecz biorąc, proponowany obiekt Światowego Dziedzictwa UNESCO obejmuje cały obszar Puszczy Białowieskiej. Niemniej jednak, po dogłębnych rozważaniach, zarządcy terenu postanowili wyłączyć z obiektu wąski pas siedlisk leśnych, który graniczy z miastem Hajnówka. Bliskość miasta stwarza pewne zagrożenia dla walorów przyrodniczych obszaru dzikiego. Ponadto na tym obszarze znajduje się teren wykorzystywany wyłącznie przez wojska polskie. W związku z tym postanowiono, że obszar ten utworzy strefę buforową obiektu. Zarządzanie tym obszarem, z wyjątkiem terenu wojskowego, jest dokładnie takie samo jak w strefie aktywnej ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazu.

Dopuszcza się ingerencję człowieka w formie działań ochronnych w celu przywrócenia stanu ekosystemów i składników przyrody do warunków najbliższych warunkom naturalnym lub w celu zachowania siedlisk przyrodniczych i siedlisk roślin, zwierząt i grzybów. Przykładem aktywnej ochrony jest koszenie łąk i usuwanie krzewów z łąk w dolinach rzek, łąk i terenów leśnych po terenach dawnych składnic drewna. Są to miejsca występowania wielu cennych i rzadkich gatunków roślin, w tym: goryczki wąskolistnej, groszku błotnego, bliźniczki psiej trawki, czarcikłęsika Kluka (*Succisella inflexa*) czy storczyków oraz rzadkich gatunków ptaków (derkacza, bekasa krzyka i orlika krzykliwego). Utrzymanie otwartego charakteru tych siedlisk pomaga zatrzymać sukcesję, tj. zarastanie krzewami i drzewami. Powyższe prace prowadzone są w okresie letnim, po zrzuceniu kwiatów przez rzadkie gatunki roślin i po sezonie lęgowym ptaków.

Celem ochrony krajobrazu jest zachowanie charakterystycznych cech danego krajobrazu. Ochrona krajobrazu obejmuje wycinkę sanitarną drzew i krzewów oraz koszenie łąk. W praktyce ochrona krajobrazowa części parku narodowego lub rezerwatu przyrody często pozwala na utrzymanie gospodarczego wykorzystania danego obszaru. Status ten nadawany jest zazwyczaj terenom technicznym, takim jak drogi, parkingi, budynki itp.

Dopuszcza się następujące działania ochronne:

- a) monitoring środowiska, w tym monitoring zagrożeń powodowanych przez czynniki mogące zakłócać spokojny przebieg procesów naturalnych lub powodować zagrożenie dla trwałości ekosystemów,
- b) tworzenie banków nasion i banków genów *ex situ* oraz czystych kultur gatunków grzybów,
- c) ochrona przed szkodami spowodowanymi czynnikami zewnętrznymi i ograniczanie ich skutków,
- d) spowalnianie i zatrzymywanie odpływu wód powierzchniowych w celu zwiększenia zdolności retencyjnych ekosystemów,
- e) ochrona i odbudowa różnorodności biologicznej i różnorodności genetycznej ekosystemów, w tym zachowanie populacji gatunków wymagających specjalnej opieki w zakresie aktywnej ochrony,
- f) wspieranie nieleśnych zbiorowisk roślinnych poprzez koszenie lub wypas dostosowany do rodzaju zbiorowisk roślinnych i do biologicznych właściwości gatunków podlegających ochronie,
- g) usuwanie gatunków inwazyjnych i obcych zagrażających podmiotom objętym ochroną,
- h) zapobieganie pożarom,
- i) budowa i naprawa infrastruktury turystycznej, edukacyjnej i administracyjnej,
- j) utrzymanie przejeźdźności dróg i tras komunikacyjnych,
- k) ochrona wartości i rewitalizacja krajobrazu historyczno-kulturowego,
- l) ochrona dawnych użytków rolnych poprzez zachowanie tradycyjnego i ekstensywnego sposobu ich użytkowania,
- m) aktywna ochrona zwierząt, grzybów i roślin,
- n) sanitarne wycinanie i przersedzanie drzew,
- o) polowanie.

Strefa buforowa poza lasem

Obszar ten jest na ogół obszarem nieleśnym i rolniczym, położonym na północ i zachód od granicy Puszczy Białowieskiej. Strefa buforowa obiektu Światowego Dziedzictwa UNESCO "Puszcza Białowieska" obejmuje prawie dokładnie ten sam obszar, co strefa przejściowa Rezerwatu Biosfery "Puszcza Białowieska". Ponadto pokrywa się z granicami Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Białowieskiej z fragmentami Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Górnej Narwi. Obszary te charakteryzują się wysokim udziałem krajobrazów naturalnych: torfowisk, łąk, pastwisk oraz ekstensywnie użytkowanych użytków rolnych. Sposób funkcjonowania i zarządzania tą strefą określają gminne Plany Zagospodarowania Przestrzennego, które zawierają zasadę zrównoważonego rozwoju regionu. (...)

FUNKCJE STREF

1. W PNPB zdefiniowane są następujące strefy:

Przydział stref według ich powierzchni

Strefa	Nazwa strefy	Obszar w km ²	% całkowitego obszaru parku
I	Strefa ściśle chroniona	570,5	38,0
II	Strefa regulowana	391,0	26,1
III	Strefa rekreacyjna	78,2	5,2
IV	Strefa działalności gospodarczej	461,0	30,7
RAZEM		1530	100

2. Strefa I - **Strefa ściśle chroniona.**

- 1) Strefa ściśle chroniona zarządzana jest w oparciu o następujące cele:
 - (a) zachowanie naturalnych procesów sukcesji w ekosystemach,
 - (b) zachowanie próbek naturalnych ekosystemów, w tym charakterystycznych i/lub niezwykle gatunków dzikich roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
 - (c) zachowanie strukturalnych cech krajobrazu,
 - (d) zachęcanie do prowadzenia badań naukowych i monitorowania ekologicznego.
- 2) Strefa spełnia następujące kryteria definiowania systemów:
 - (a) strefa jest prawie całkowicie wolna od bezpośredniego oddziaływania człowieka,
 - (b) ochrona różnorodności biologicznej w tej strefie jest osiągalna jedynie poprzez ochronę i nie wymaga aktywnego zarządzania siedliskiem lub manipulacji,
 - (c) jest wystarczająco duża i umożliwia osiągnięcie celów ochrony.

3. Strefa II - **Strefa regulowana.**

- 1) Strefa regulowana zarządzana jest zgodnie z następującymi celami:
 - (a) zachowanie naturalnych kompleksów i miejsc oraz utrzymanie warunków przyczyniających się do ich naturalnego rozwoju i odbudowy,
 - (b) zapewnienie dostępu w sposób zapewniający fizyczną i duchową przyjemność odwiedzającym, przy jednoczesnym zachowaniu dzikiej przyrody tego obszaru dla obecnych i przyszłych pokoleń,
 - (c) ustanowienie korytarza ekologicznego między siedliskami przyrodniczymi o dużej wartości przyrodniczej a obszarami chronionymi w granicach parku i poza jego granicami.
- 2) Strefa spełnia następujące kryteria określania systemów:
 - (a) charakteryzuje się naturalnymi cechami o wysokiej wartości przyrodniczej i umożliwia powstrzymanie ingerencji człowieka, co gwarantuje zrównoważone zarządzanie,
 - (b) posiada typowe cechy ekologiczne, biologiczne i krajobrazowe, które mają duże znaczenie dla celów naukowych i edukacyjnych,
 - (c) jest wystarczająco duża i umożliwia zarówno ochronę, jak i stosowanie opisanych sposobów zarządzania.

30

4. Strefa III - **Strefa rekreacyjna.**

- 1) Strefa rekreacyjna zarządzana jest zgodnie z następującymi celami:
 - (a) turystyka, rekreacja i poprawa stanu zdrowia ludzi,
 - (b) maksymalna ochrona cech ekologicznych,
 - (c) stworzenie warunków i ukierunkowanie odwiedzających na takie formy uprawiania sportu, turystyki i rekreacji, które pozwalają na zachowanie terytorium w stanie zbliżonym do naturalnego,
 - (d) ochrona zasobów naturalnych przed turystyką i praktykami sportowymi, które szkodzą różnorodności biologicznej na terytorium parku poza strefą,
 - (e) ustanowienie udogodnień w celu zapewnienia informacji i jej zrozumienia dla odwiedzających.
- 2) Strefa spełnia następujące kryteria określania systemów:
 - (a) jest ona jasno zdefiniowana i obejmuje ekosystemy, na które wpływa człowiek,
 - (b) pozwala na długoterminowe wykorzystanie istniejących zasobów turystycznych i obiektów sportowych bez dodatkowego niszczenia wartości przyrodniczych.

5. Strefa IV - **Strefa działalności gospodarczej.**

- 1) Strefa działalności gospodarczej zarządzana jest zgodnie z następującymi celami:
 - (a) umożliwienie funkcjonowania parku narodowego.

- (b) rozwój działalności gospodarczej i innej działalności, która wykorzystuje technologie ochrony przyrody i nie utrudnia zachowania preferencyjnie chronionych kompleksów przyrodniczych, miejsc, zasobów turystycznych i rekreacyjnych,
 - (c) ochrona zasobów naturalnych przed metodami wykorzystywania i utrzymywania obiektów, które szkodzą różnorodności biologicznej na terytorium parku.
- 2) Strefa pozwala na długoterminowe korzystanie z istniejących zasobów i obiektów przy maksymalnym zachowaniu walorów ekologicznych.

III. SYSTEMY WEDŁUG STREF

6. Strefa I- **Strefa ściśle chroniona.**

- 1) Wszelka działalność jest zabroniona na terytorium obszaru ściśle chronionego, z wyjątkiem następujących kwestii:
- a) zachowanie w stanie naturalnym naturalnych kompleksów i miejsc oraz zapobieganie wszelkim ich zmianom spowodowanym wpływem człowieka,
 - b) zwalczanie inwazyjnych gatunków dzikich zwierząt i roślin,
 - c) ochrona indywidualnych populacji rzadkich i zagrożonych dzikich roślin wymienionych na czerwonej liście Białorusi,
 - d) utrzymanie warunków przyczyniających się do bezpieczeństwa pożarowego,
 - e) zapobieganie i usuwanie skutków pożarów i klęsk żywiołowych. Środki mające na celu zapobieganie pożarom i klęskom żywiołowym w strefie ścisłej ochrony parku narodowego są wdrażane zgodnie z odpowiednią decyzją przyjętą przez radę naukowo-techniczną powołaną w instytucji po jej zatwierdzeniu przez Akademię Nauk Białorusi,
 - f) działania sanitarne, weterynaryjne i zdrowotne mające na celu zachowanie puli genów żubra po zatwierdzeniu przez Ministerstwo Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska oraz Krajową Akademię Nauk Białorusi,
 - g) organizacja wycieczek, pod warunkiem że liczba odwiedzających w grupie, w tym personel towarzyszący instytucji, nie przekracza 20 osób,
 - h) monitorowanie środowiska naturalnego,
 - i) prowadzenie badań,
 - j) wykonywanie funkcji nadzorczych i regulacyjnych,
 - k) utrzymanie w dobrym stanie dróg szybkiego ruchu, w tym usunięcie zwisających pojedynczych niebezpiecznych drzew i zbieranie powalonego martwego drewna w 30-metrowej strefie prawostronnej, pod warunkiem jednak, że takie drzewa lub ich części nie zostaną przemieszczone do obszarów poza miejscem ich pochodzenia,
 - l) utrzymanie i ochrona granicy państwa.
- 2) W celu zapewnienia naturalnego rozwoju kompleksów przyrodniczych w strefie ścisłej ochrony parku narodowego nie wolno wpuszczać do tej strefy osób innych niż pracownicy Instytucji zarządzającej, Departamentu Spraw Prezydenckich Białorusi, Ministerstwa Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska i jego agencji terytorialnych, agencji i jednostek Ministerstwa Sytuacji Nadzwyczajnych oraz pracownicy Narodowej Akademii Nauk Białorusi, którzy wjeżdżają do strefy ścisłej ochrony pod warunkiem uzyskania zgody Instytucji zarządzającej, patroli graniczne w celu utrzymania i ochrony granicy państwowej Republiki Białorusi, urzędnicy reprezentujący Państwowy Inspektorat Ochrony Roślin i Zwierząt pod przewodnictwem Prezydenta Białorusi oraz agencje Państwowego Komitetu Kontroli w ramach wykonywania swoich obowiązków służbowych, a także grupy do 20 odwiedzających wraz z pracownikami Instytucji zarządzającej, którzy podróżują po drogach leśnych w oddziałach nr 122A w Leśnictwie Svislotchskoye, nr 91, 116, 139, 142 w Leśnictwie Yazvinskoye, nr 262, 263, 264, 291, 292, 322 w Leśnictwie Khvoynskoye, nr 806, 807 w Leśnictwie Korolevo-Mostovskoye i nr 847, 848 w Leśnictwie Pashukovskoye.

7. Strefa II - **Strefa regulowana.**

1) Poniżej przedstawiono działania **zabronione** w strefie regulowanej:

- (a) umieszczanie odpadów, inne niż umieszczanie odpadów konsumpcyjnych w specjalnie wyznaczonych tymczasowych składowiskach odpadów, gdzie odpady te są składowane do czasu ich transportu do składowisk spalania odpadów, składowisk unieszkodliwiania odpadów i/lub miejsc gospodarowania odpadami,
- (b) zaburzenia naturalnej pokrywy glebowej, inne niż wytyczanie gruntów rolnych, gospodarka leśna, ochrona zasobów leśnych, ochrona żubrów oraz utrzymanie i ochrona granicy państwa,
- (c) wypalanie suchej roślinności i pozostałości upraw,
- (d) komercyjne zbiory dzikich roślin lub ich części,
- (e) obecność przedsiębiorstw przemysłowych, rozwój budownictwa mieszkaniowego, w tym istnienie tymczasowych pomieszczeń mieszkalnych (domki w ogródkach, domki letniskowe),
- (f) zabudowa mieszkaniowa, w tym istnienie tymczasowych pomieszczeń mieszkalnych (domki w ogródkach, domki letniskowe),
- (g) istnienie jakiegokolwiek infrastruktury turystycznej (innej niż domki dla myśliwych i rybaków, specjalnie wyposażone miejsca odpoczynku i ścieżki ekologiczne),
- (h) polowanie, usuwanie powalonego martwego drewna oraz wszelkie rodzaje wycinki drzew, inne niż działania mające na celu usunięcie drzew i krzewów w celu przywrócenia otwartych bagien nizinnych, budowa linii energetycznych, dróg, rurociągów i innych linii użytkowych w oddziałach nr 153A, 153B, 153B, 166A, 166B, 166B, 177, 178, 188, 188A, 189, 197-199, 207, 208A, 209, 216, 216A, 217 w Leśnictwie Oshchepskoye oraz w oddziałach nr 200, 202, 210-212, 218, 219, 222, 224 w Leśnictwie Novoselkovskoye,
- (i) polowanie w okresie gniazdowania ptaków (od 10 kwietnia do 1 sierpnia), usuwanie powalonych martwych drzew oraz wszelkie rodzaje wycinki drzew, inne niż działania mające na celu usunięcie drzew i krzewów w celu przywrócenia otwartych bagien nizinnych, budowa linii energetycznych, dróg, rurociągów i innych linii użytkowych w oddziałach nr 254-256, 282, 292-294, 285, 286, 302-304, 310-312 w Leśnictwie Oshchepskoye i oddziałach nr 227-233, 235-239, 242-247, 261-266, 272-275, 287-289 w Leśnictwie Novoselkovskoye,
- (j) wszelkie rodzaje wycinki drzew i usuwania powalonego martwego drewna w wydzieleniach 21, 22 oddziału nr 69 Leśnictwa Brovskoye; wydzieleniu 34 oddziału nr 176 Leśnictwa Oshchepskoye; wydzieleniu 1 oddziału nr 481, wydzieleniu 20 oddziału nr 482 Leśnictwa Khvoynikskoye; wydzieleniu 9 oddziału nr 678, wydzieleniu 28 oddziału nr 708, wydzieleniu 16 oddziału nr 709, wydzieleniu 18 oddziału nr 710, wydzieleniu 8 oddziału nr 711, wydzieleniach 33 i 38 oddziału nr 744, wydzieleniach 11, 22-28 oddziału nr 773, wydzieleniach 1, 2, 20 oddziału nr 774, wydzieleniu 4 oddziału nr 804 w Leśnictwie Korolevo-Mostovskoye, wydzieleniu 9 oddziału nr 683, wydzieleniu 5 oddziału nr 715. w Leśnictwie Nikorskoye, wydzieleniach 8, 17, 19 w oddziale nr 863, wydzieleniach 5, 12-16 oddziału nr 864 w Leśnictwie Pashukovskoye; wydzieleniu 6 oddziału nr 870, wydzieleniach 10, 11, 21 oddziału nr 871, wydzieleniu 3 oddziału nr 886 oraz wydzieleniach 4 i 5 oddziału nr 887 w Leśnictwie Yasenskoye,
- (k) wszelkie rodzaje wycinki drzew, inne niż wycinka sanitarna w przypadku całkowitej utraty drzewostanu w wydzieleniach 31, 37, 44, 49, 51, 53, 56 oddziału nr 10, wydzieleniach 1, 4, 17, 24, 32 oddziału nr 13, wydzieleniach 20, 21, 23, 26, 32 oddziału nr 14, wydzieleniach 1, 13, 17-19, 26-28, 35, 37, 62-64 oddziału nr 32A, wydzieleniach 1, 3, 5, 25, 27, 31, 54, 56, 67 oddziału nr 43A, wydzieleniach 13, 18, 22, 29, 32, 39, 47, 49 oddziału nr 47, wydzieleniach 15, 30 oddziału nr 69, wydzieleniu 29 oddziału nr 70, wydzieleniach 24, 25, 31, 37, 43, 44, 52 oddziału nr 74, wydzieleniach 3, 7 oddziału nr 119 w Leśnictwie Brovskoye; wydzieleniu 3 oddziału nr 4, wydzieleniach 2, 5 oddziału nr 5, wydzieleniach 8, 9 oddziału nr 6, wydzieleniach 5, 7, 9, 15, 16, 20, 21, 26, 28 oddziału nr 56, wydzieleniach 6, 10-12, 14, 16, 17, 25 oddziału nr 75, wydzieleniach 1, 3, 9, 12, 17, 18, 31, 32, 37, 38, 40 oddziału nr 121, wydzieleniach 21, 22, 52 oddziału nr 122, wydzieleniach 14, 15, 21 oddziału nr 256 w Leśnictwie Svislochskoye, wydzieleniach 24-26, 30, 31, 33 oddziału nr 72A, wydzieleniach 5-8, 11, 13 oddziału nr 85, wydzieleniach 5-8, 10, 12, 14-18 oddziału nr 86, wydzieleniach 14, 15, 17, 19, 21, 22, 24 oddziału nr 87, wydzieleniach 32, 46, 48 oddziału nr 201 w Leśnictwie Yazvinskoye; wydzieleniach 1, 29, 36, 38, 55 oddziału nr

176, wydzielaniach 1, 2, 4, 8-10, 19 oddziału nr 187, wydzielaniach 2, 9, 13 oddziału nr 196, wydzielaniach 4, 7, 18 oddziału nr 206, wydzielaniach 12, 19 oddziału nr 215, wydzielaniach 9, 13 oddziału nr 253, wydzielaniach 2, 3, 5, 6 oddziału nr 284 w Leśnictwie Oshchepskoye, wydzielaniach 11, 12, 19, 20 oddziału nr 134 w Leśnictwie Yazvinskoye, wydzielaniach 6-18 oddziału nr 323, wydzielaniach 1-6, 14, 16, 18 oddziału nr 324, wydzielaniach 13, 26 oddziału nr 353, wydzielaniach 1, 29 oddziału nr 382, wydzielaniach 29, 30 oddziału nr 436, wydzielaniach 14, 17, 27, 28, 30, 33, 40 oddziału nr 437, wydzielaniach 7, 15 oddziału nr 461, wydzielaniach 6, 12, 14, 18, 19, 29 oddziału nr 481, wydzielaniach 10, 13, 15, 28 oddziału nr 482, wydzielaniach 12, 21, 25, 27, 28 oddziału nr 483, wydzielaniach 7, 26 oddziału nr 484, wydzielaniach 3, 5, 8, 9, 11-16 oddziału nr 509 w Leśnictwie Khvoynikskoye; wydzieleniu 4 oddziału nr 528, wydzielaniach 4, 14 oddziału nr 552, wydzieleniu 1 oddziału nr 553, wydzieleniu 7 oddziału nr 554, wydzielaniach 6, 22, 35 oddziału nr 586, wydzieleniu 26 oddziału nr 587, wydzielaniach 14, 15, 28 oddziału nr 588, wydzielaniach 7, 30 oddziału nr 613, wydzielaniach 5, 7, 9, 26, 29, 33 oddziału nr 614, wydzielaniach 7, 17 oddziału nr 615, wydzielaniach 5, 9, 14 oddziału nr 616, wydzielaniach 7, 8, 11-13, 15-18, 20 oddziału nr 677, wydzielaniach 7, 8, 11, 13 oddziału nr 678, wydzielaniach 2, 6-13, 17-21, 25, 32, 33, 40, 41, 45, 46, 50, 52 oddziału nr 708, wydzielaniach 1, 11, 15, 18, 22, 24 oddziału nr 709, wydzielaniach 7, 10, 12, 16 oddziału nr 710, wydzielaniach 7, 12 oddziału nr 711, wydzielaniach 7, 10 oddziału nr 712, wydzielaniach 2, 7, 9, 12-14, 16-18, 25, 27, 28 oddziału nr 742, wydzielaniach 1, 10 oddziału nr 744, wydzielaniach 7, 9, 13-15, 17, 29 oddziału nr 773, wydzielaniach 18, 26 oddziału nr 774, wydzielaniach 1, 2, 5, 13, 14, 18, 19 oddziału nr 775, wydzielaniach 8, 9, 12, 14, 16, 19, 21 oddziału nr 799, wydzielaniach 2, 6, 9, 16, 17, 19, 20, 25 oddziału nr 804 w Leśnictwie Korolevo-Mostovskoye; wydzielaniach 1, 3-7, 12, 20 oddziału nr 561, wydzielaniach 17, 21, 22 oddziału nr 589A, wydzielaniach 1, 2 oddziału nr 618, wydzielaniach 3, 5-10 oddziału nr 623, wydzielaniach 1-5 oddziału nr 624, wydzielaniach 1, 4, 8, 9, 16, 20, 21 oddziału nr 652, wydzielaniach 2-5, 10, 21 oddziału nr 653, wydzielaniach 6-11, 14-16 oddziału nr 654, wydzielaniach 15, 16 oddziału nr 682, wydzielaniach 2, 8, 18 oddziału nr 683, wydzielaniach 4, 20, 21 oddziału nr 684, wydzielaniach 3, 7-9 oddziału nr 685, wydzieleniu 21 oddziału nr 690, wydzielaniach 3, 4, 14 oddziału nr 714, wydzielaniach 1, 2, 3, 14 oddziału nr 715, wydzieleniu 1 oddziału nr 723, wydzielaniach 4, 5 oddziału nr 758, wydzieleniu 15 oddziału nr 791 w Leśnictwie Nikorskoye; wydzielaniach 19, 21 oddziału nr 792B, wydzielaniach 2-4, 6, 8, 10, 13 oddziału nr 798, wydzielaniach 3-7, 10, 17 oddziału nr 820, wydzielaniach 5, 11-13, 16 oddziału nr 823, wydzielaniach 3-5 oddziału nr 823A, wydzieleniu 6 oddziału nr 925, wydzielaniach 2, 6, 8, 12, 18, 19, 21, 23, 27, 29 oddziału nr 931, wydzielaniach 1, 7, 11, 12, 19, 34 oddziału nr 932, wydzielaniach 2, 5, 6, 10, 11, 20, 21, 26, 27, 31, 32 oddziału nr 938, wydzielaniach 1, 11 oddziału nr 939 w Leśnictwie Belyanskoye; wydzielaniach 3, 5, 7, 9, 10, 12 oddziału nr 826, wydzielaniach 1, 4, 8, 13, 16, 20 oddziału nr 827, wydzielaniach 4, 7, 16 oddziału nr 843, wydzielaniach 1, 6, 7, 10, 13, 17, 19, 20 oddziału nr 844, wydzielaniach 9, 16, 17, 17, 21, 25 oddziału nr 861, wydzielaniach 2, 4, 9, 14, 16, 20, 21, 24 oddziału nr 862, wydzielaniach 1-4, 9, 12, 13, 16, 20-23 oddziału nr 863, wydzielaniach 1, 3, 17, 19, 26 oddziału nr 864, wydzielaniach 1, 3, 4 oddziału nr 880, wydzielaniach 4, 11, 21 oddziału nr 880A, wydzielaniach 1, 3, 7, 16 oddziału nr 889, wydzieleniu 10 oddziału nr 1006, wydzieleniu 10 oddziału nr 1017 w Leśnictwie Pashukovskoye; wydzielaniach 1, 10, 13, 17, 18 oddziału nr 819, wydzielaniach 1-3, 8, 10, 12-14 oddziału nr 870, wydzielaniach 1-8, 12, 14-20, 23, 27, 28, 30 oddziału nr 871, wydzielaniach 1, 6, 8, 10, 17-19, 21, 25, 29, 31 oddziału nr 885, wydzielaniach 1, 2, 6-8, 19, 22 oddziału nr 886, wydzielaniach 7, 8 oddziału nr 887, wydzielaniach 1, 10, 13, 14, 16, 17 oddziału nr 888A, wydzielaniach 1, 3 oddziału nr 916, wydzieleniu 10 oddziału nr 919B, wydzielaniach 1, 4, 12 oddziału nr 922, wydzielaniach 1, 2, 3, 14 oddziału nr 923, wydzieleniu 1 oddziału nr 924 w Leśnictwie Yasenskoye,

- l) wszystkie i wszelkie rodzaje wycinki drzew (inne niż środki mające na celu zachowanie i odtworzenie populacji białej jodły) w wydzielaniach 4-13 oddziału nr 562 w Leśnictwie Nikorskoye,
- m) wszystkie i wszelkie rodzaje wycinki drzew (inne niż środki mające na celu zachowanie i odbudowę populacji rzadkich roślin) w wydzieleniu 3 oddziału nr 712 w Leśnictwie Korolevo-Mostovskoye,
- n) środki biotechnologiczne, inne niż rozmieszczenie stworzonych przez człowieka miejsc gniazdowania ptaków w oddziałach nr 561, 562, 589, 589A, 590, 593, 618, 619, 623, 624, 652-655, 657, 658, 682, 687-689, 717,

748-750 w Leśnictwie Nikorskoye, oddział nr 482 w Leśnictwie Khvoynskoye i oddziałach nr 529, 552-554, 585, 588, 613, 646, 712, 745-747 w Leśnictwie Korolevo-Mostovskoye,

o) pobór wody ze zbiorników wodnych i dróg wodnych na potrzeby przemysłu i gospodarstw domowych; oczyszczanie z roślinności nadwodnej i wodnej na obszarach nadrzecznych innych niż na obszarach przeznaczonych na miejsca odpoczynku.

2) Ustalenie miejsc dokarmiania żubrów i innych dzikich zwierząt kopytnych odbywa się zgodnie ze stosowną decyzją podjętą przez radę naukową i techniczną Instytucji zarządzającej po zatwierdzenia jej przez Krajową Akademię Nauk Białorusi.

3) Łowiectwo, połowy ryb i wykorzystywanie miejsc występowania roślin i zwierząt do celów badawczych, kulturalnych, edukacyjnych, estetycznych i innych w strefie regulowanej parku narodowego odbywa się w miejscach specjalnie wyznaczonych do tych celów przez Instytucję zarządzającą i zgodnie z procedurą ustanowioną przez właściwe akty prawne.

4) Produkowanie siana i wypasanie bydła jest dozwolone wyłącznie na rzecz Instytucji zarządzającej i mieszkańców i odbywa się w miejscach specjalnie wyznaczonych do tego celu zgodnie z zatwierdzonymi standardami, ustalającymi maksymalne dopuszczalne obciążenie parku narodowego.

8. Strefa III - **Strefa rekreacyjna.**

1) Następujące czynności są **zabronione** w strefie rekreacyjnej:

a) pozostawianie odpadów, innych niż pozostawianie odpadów konsumpcyjnych w specjalnie wyznaczonych, tymczasowych składowiskach odpadów, gdzie odpady takie są składowane do czasu ich transportu do miejsc spalania odpadów, miejsc unieszkodliwiania odpadów i/lub miejsc gospodarowania odpadami,

b) spalanie suchej roślinności i pozostałości upraw,

c) komercyjne zbiory dzikich roślin lub ich części,

d) wszelkie rodzaje wycinki drzew w wydzieleniach 23, 26, 28 oddziału nr 2, wydzieleniach 18, 20, 21, 24, 30, 31, 36, 39, 43 oddziału nr 3, wydzieleniu 25 oddziału nr 234, wydzieleniu 29 oddziału nr 236 w Leśnictwie Brovskoye; wydzieleniu 1 oddziału nr 236 i 963, wydzieleniach 15, 32 oddziału nr 968, wydzieleniach 6, 8, 18, 24, 25 oddziału nr 971 w Leśnictwie Dmitrovichskoye, wydzieleniach 1, 3-6, 16, 20-22, 32, 40 oddziału nr 77 w Leśnictwie Svislochskoye, wydzieleniach 1-6, 8, 10 oddziału nr 649, wydzieleniach 11, 17, 18, 20, 21 oddziału nr 679, wydzieleniach 3, 5, 7, 11-14, 17, 18, 20, 22-25 oddziału nr 680, wydzieleniach 13, 16, 17, 21 oddziału nr 681, wydzieleniu 8 oddziału nr 713, wydzieleniach 2, 4, 7, 12, 25, 26 oddziału nr 800, wydzieleniach 1, 4, 9, 15, 16, 21-24, 28, 33 oddziału nr 801, wydzieleniach 6, 12, 16, 17, 23, 26, 28 oddziału nr 823B, wydzieleniach 2, 3, 9, 10 oddziału nr 823B w Leśnictwie Korolevo-Mostovskoye, wydzieleniu 28 oddziału nr 828, wydzieleniach 6, 10, 20 oddziału nr 877, wydzieleniach 1, 2, 6 oddziału nr 878A w Leśnictwie Pashukovskoye,

e) środki biotechnologiczne, inne niż rozmieszczenie stworzonych przez człowieka miejsc gniazdowania ptaków w oddziałach nr 589 i 617 w Leśnictwie Nikorskoye i oddziale nr 1005 w Leśnictwie Dmitrovichskoye.

2) Rozmieszczanie pól kempingowych, wyposażonych miejsc do rekreacji, rozpalanie ognisk w strefie rekreacyjnej parku narodowego są określone przez Instytucję zarządzającą.

9. Strefa IV - **Strefa działalności gospodarczej.**

1) Poniżej przedstawiono działania **zabronione** w tej strefie:

a) łowiectwo, wszelkie rodzaje wycinki drzew i usuwanie ściętego martwego drewna w oddziale nr 205 w Leśnictwie Rechitskoye i 76 w Leśnictwie Svislotchskoye,

b) wszelkie rodzaje wycinki drzew w wydzieleniu 4 oddziału nr 825 Leśnictwa Pashukovskoye; wydzieleniu 18 oddziału nr 729A, wydzieleniach nr 1, 2, 7, 10, 11 w oddziale nr 797 w Leśnictwie Belyanskoye;

c) wszelkie rodzaje wycinki drzew, inne niż wyłącznie wyręby sanitarne w przypadku całkowitej utraty drzewostanu, w wydzieleniu 9 oddziału nr 933, w wydzieleniach 1, 4-6 oddziału nr 934 w Leśnictwie Bielyanskoye; wydzieleniu 36 oddziału nr 988, wydzieleniach 1-6, 8-13, 15, 16, 18-28, 30, 33 oddziału nr 1037, wydzieleniach 1-7 oddziału nr 1041 w Leśnictwie Dmitrovichskoye; wydzieleniach 29, 43 oddziału nr 21, wydzieleniach 7, 9, 12, 15,

17, 21, 25, 27, 28, 31, 37, 40, 53 oddziału nr 120 w Leśnictwie Brovskoye; wydzieleniu 4 oddziału nr 133 w Leśnictwie Novoselkovskoye; wydzieleniach 1-8, 15, 16, 19, 23, 25 oddziału nr 325, wydzieleniach 1, 2, 12, 20, 21, 25, 27, 30 oddziału nr 326, wydzieleniach 2, 5, 8 oddziału nr 351, wydzieleniach 2, 10, 11-13, 19 oddziału nr 352, wydzieleniach 5, 11, 16 oddziału nr 380, wydzieleniu 5 oddziału nr 381, wydzieleniach 3, 5, 8, 10, 12-14, 17, 18, 20 oddziału nr 458, wydzieleniu 1 oddziału nr 459, wydzieleniu 23 oddziału nr 460 w Leśnictwie Khvoynikovskoye, wydzieleniach 5, 6, 13, 17 oddziału nr 802, wydzieleniach 8, 20 oddziału nr 803, wydzieleniu 10 oddziału nr 824 w Leśnictwie Korolevo-Mostovskoye, wydzieleniu 1 oddziału nr 67 w Leśnictwie Sukhopolskoye, wydzieleniu 4 oddziału nr 889A, wydzieleniach 1, 3, 7, 9-12, 14 oddziału nr 898, wydzieleniach 1, 2, 4, 5 oddziału nr 899, wydzieleniach 11, 19 oddziału nr 906, wydzieleniach 1, 10, 16, 17 oddziału nr 907, wydzieleniu 4 oddziału nr 915, wydzieleniach 5, 9 oddziału nr 920 w Leśnictwie Pashukovskoye; wydzieleniach 1, 3, 5, 7, 8, 15, 17, 18, 21, 23, 25 oddziału nr 872, wydzieleniach 1, 2 oddziału nr 873 w Leśnictwie Yasenskoye; wydzieleniach 15, 19 oddziału nr 4, wydzieleniach 4, 12 oddziału nr 11, wydzieleniu 16 oddziału nr 15, wydzieleniu 8 oddziału nr 15, wydzieleniu 8 oddziału nr 8 oddziału nr 16, wydzieleniach 1, 8 oddziału nr 17, wydzieleniu 13 oddziału nr 18, wydzieleniach 1, 8, 9 oddziału nr 24, wydzieleniu 8 oddziału nr 25, wydzieleniach 3, 14 oddziału nr 32, wydzieleniu 6 oddziału nr 33, wydzieleniu 4 oddziału nr 36, wydzieleniu 4 oddziału nr 66 i wydzieleniu 7 oddziału nr 98 w Leśnictwie Rechitskoye, d) środki biotechnologiczne inne niż rozmieszczenie sztucznych miejsc gniazdowania ptaków w oddziale nr 76 w Leśnictwie Svislotchskoye i oddziale nr 1037 w Leśnictwie Dmitrovichskoye.

10. Aby zapobiec negatywnemu wpływowi działalności gospodarczej i innych działań na naturalne kompleksy i stanowiska parku narodowego, obszar przylegający do parku narodowego został uznany za **strefę buforową**.

1) Poniżej przedstawiono działania **zabronione** w strefie buforowej:

- a) pobór wody ze zbiorników wodnych w ilościach, które mogą powodować jakiegokolwiek zmiany w zachowaniu się takich zbiorników wodnych, innych niż woda pobierana do celów przeciwpożarowych,
- b) zrzutów ścieków surowych i innych ścieków do zbiorników wodnych,
- c) rozpylanie pestycydów w powietrzu,
- d) wprowadzanie inwazyjnych gatunków dzikich zwierząt i roślin,
- e) działania w zakresie rekultywacji hydrotechnicznej, działania mogące spowodować wszelkie zmiany w istniejącej hydrologii zbiorników wodnych, dróg wodnych, wód podziemnych lub wywołujące niekorzystny wpływ na zespoły przyrodnicze,
- f) oczyszczanie z roślin nadrzecznych i wodnych występujących na obszarach nadbrzeżnych rzek i zbiorników wodnych, innych niż w sieciach rekultywacyjnych i obszarach przeznaczonych na cele rekreacyjne,
- g) pozostawianie odpadów, inne niż pozostawianie odpadów w specjalnie wyznaczonych miejscach na odpady, gdzie odpady takie są składowane do czasu ich transportu do miejsc spalania odpadów, miejsc unieszkodliwiania odpadów i/lub miejsc ich zagospodarowania,
- h) inna działalność gospodarcza, która może mieć negatywny wpływ na kompleksy przyrodnicze rezerwatu lub parków narodowych, prowadzić do zmiany lub pogorszenia różnorodności gatunkowej lub liczby zwierząt lub roślin.

2) Poszukiwanie i zagospodarowanie złóż surowców mineralnych, przeznaczenie gruntów pod budowę, budowę linii elektroenergetycznych, dróg, rurociągów i innych linii użytkowych, przebudowę sieci hydrologicznej przeprowadza się wyłącznie po uzyskaniu zgody Instytucji zarządzającej.

3) Gospodarka leśna, łowiectwo i rybołówstwo przemysłowe w strefie buforowej odbywają się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i po ich zatwierdzeniu przez Instytucję zarządzającą.

4) Właściciele działek, właściciele i użytkownicy gruntów, których własność znajdują się w strefie buforowej parku narodowego, zobowiązani są do przestrzegania ustanowionych niniejszym wymogów w zakresie ochrony i zarządzania środowiskiem.

IV. POSTANOWIENIA

11. Granice parku narodowego, jego strefy ściśle chronionej i strefy buforowej wyznacza się w odpowiednich miejscach informacjami i innymi znakami. Wszelkie zmiany granic i obszarów powyższych stref odbywają się zgodnie z prawem.

12. Wymogi w zakresie ochrony i zarządzania przyrodą obowiązujące w parku narodowym i jego strefie buforowej będą brane pod uwagę przy opracowywaniu i dostosowywaniu projektów i planów zagospodarowania przestrzennego dla Powiatów Kamenets i Pruzhany w Regionie Brześcia oraz dla Powiatu Svislotch w regionie Grodna, projektów melioracji gruntów, projektów przewidujących ustanowienie stref ochrony wód i nadbrzeżnych pasów wodnych, zarządzania zwierzyną łowiecką, gospodarki leśnej i projektów urbanistyki, programów rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatów Kamenets i Pruzhany w Regionie Brześcia oraz Powiatu Svislotch w regionie Grodna.

13. Środki mające na celu zwalczanie inwazyjnych gatunków dzikich zwierząt i roślin w parku narodowym będą wdrażane zgodnie z odpowiednią decyzją przyjętą przez radę naukowo-techniczną parku przyrodniczego po jej zatwierdzeniu przez Narodową Akademię Nauk Białorusi.

14. Utworzenie i odbudowa miejsc budowy w parku narodowym odbywa się zgodnie z projektami zatwierdzonymi przez Ministerstwo Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska oraz Ministerstwo Architektury i Budownictwa Republiki Białorusi.

15. Działalność turystyczna, rekreacyjna i promocja zdrowia w parku narodowym odbywa się w pełnej zgodności z wymogami skutecznej ochrony i zarządzania terenem oraz dopuszczalnymi standardami obciążenia.

16. Personel agencji ochrony rezerwatów przyrody i parków narodowych, będących częścią systemu prowadzonego przez białurski Departament Spraw Prezydenckich, odpowiada za ochronę parku narodowego, jego kompleksów przyrodniczych i miejsc oraz nadzór nad przestrzeganiem wymogów obowiązujących w strefie ściśle chronionej.

17. Lista stanowisk personelu agencji ochrony rezerwatów przyrody i parków narodowych będących częścią systemu prowadzonego przez białurski Departament Spraw Prezydenckich oraz ich indywidualne insygnia są zatwierdzane przez Prezydenta Białorusi.

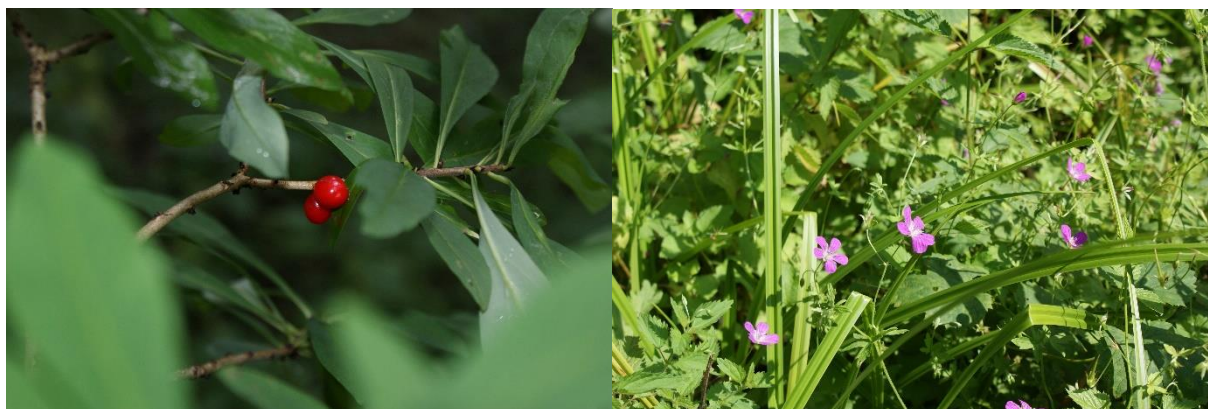
18. Osoby prawne i osoby fizyczne odpowiedzialne za niespełnienie wymogów ochrony i zarządzania środowiskiem obowiązujących w parku narodowym ponoszą odpowiedzialność zgodnie z przepisami ustaw Republiki Białorusi.

19. Wszelkie szkody wyrządzone w parku narodowym są finansowane przez osoby prawne i/lub fizyczne w zakresie i w sposób określony w aktach prawnych Republiki Białorusi.

Tabela 3. Plany urządzenia lasu i dokumenty:

Dokument	Instytucja zarządzająca	Odpowiedni obszar	Instytucja akceptująca	Przedział czasowy	Uwagi
Plan ochrony Białowieskiego Parku Narodowego (PL)	Dyrektor Białowieskiego Parku Narodowego	Białowiecki Park Narodowy (BPN)	Minister Środowiska	2014 - 2035	Po pierwszej rundzie konsultacji społecznych, obecnie w departamencie prawnym Ministerstwa Środowiska, podpisanie w pierwszej połowie 2014 r. po drugiej rundzie konsultacji społecznych. Plan uwzględnia wszystkie zalecenia dyrektyw Natura 2000.
Zadania w zakresie	Regionalna Dyrekcja	Obszar Natura 2000	Regionalna Dyrekcja	2014 - 2019	Po konsultacjach społecznych, do podpisania w drugiej

zarządzania dla sieci Natura 2000 (PL)	Ochrony Środowiska, Nadleśniczy Nadleśnictw: Białowieża, Browsk, Hajnówka.	(PLC200004). Patrz mapa "Systemy ochrony w Puszczy Białowiejskiej" z wyjątkiem BPN	Ochrony Środowiska w Białymstoku		połowie 2014 r., po przyjęciu planu zarządzania Białowiejskim Parkiem Narodowym przez Ministra Środowiska. Plan nie obejmuje terytorium Białowiejskiego Parku Narodowego. Wymagania sieci Natura 2000 są zawarte w planie zarządzania parkiem.
Plan zarządzania dla Jednostek Administracyjnych Lasów Państwowych: Białowieża, Browsk, Hajnówka (PL)	Nadleśniczy Nadleśnictw: Białowieża, Browsk, Hajnówka.	Nadleśnictwa: Białowieża, Browsk, Hajnówka.	Minister Środowiska	2012 - 2021	Obowiązujący Dokument uwzględnia wymogi sieci Natura 2000 i obejmuje działania przewidziane w projekcie zadań zarządzania dla obszaru Natura 2000.
Plan zarządzania dla Parku Narodowego "Puszcza Białowiejska" (BY)	Dyrektor Parku Narodowego "Puszcza Białowiejska"	Park Narodowy "Puszcza Białowiejska"	Minister Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska Szef Departamentu Spraw Prezydenckich Republiki Białorusi	2008 - 2017	Obowiązujący

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowiejska, 29.07.2021 r.

Zarządzania proponowanym obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO „Puszcza Białowieska”

Tabela 4. Rozporządzenia w różnych systemach ochrony obiektu Światowego Dziedzictwa UNESCO i jego stref buforowych

	System ochrony	Pozyskiwanie drewna	Polowanie	Zbieranie jagód i grzybów	Działania rekreacyjne	Dostęp publiczny	Budowa dróg	Inne
P	Ścisła ochrona	Niedozwolone	Niedozwolone	Niedozwolone	Niedozwolone	Ograniczone	Niedozwolone, utrzymanie dozwolone	Ograniczone badania i edukacja
L	Ochrona częściowa I	Niedozwolone	Niedozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Ograniczone	Niedozwolone, utrzymanie dozwolone	Ograniczone badania i edukacja, usuwanie gatunków obcych, utrzymanie otwartych siedlisk
	Ochrona częściowa II	Niedozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Ograniczone	Niedozwolone, utrzymanie dozwolone	Badania i edukacja
	Aktywna ochrona bioróżnorodność i (włącznie z ochroną krajobrazu)	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Niedozwolone, utrzymanie dozwolone	Badania i edukacja
	Strefa buforowa obejmująca siedliska leśne	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Niedozwolone, utrzymanie dozwolone	Badania i edukacja
	Strefa buforowa poza lasem	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone	Dozwolone zgodnie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	Rozwój zgodnie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
	(...)							

5. Istniejąca dokumentacja

Poniżej krótko przedstawiono dokumenty istotne z punktu widzenia realizowanego zadania.

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieska, 29.07.2021 r.

5.1. Raport o stanie lasów Puszczy Białowieskiej - ekspertyza.

Raport o stanie lasów Puszczy Białowieskiej składa się z czterech części, w 2021 r. planowana jest jego publikacja.

Część I – Założenia i uwarunkowania ekspertyzy „Raport o stanie lasów Puszczy Białowieskiej”.

Część IIA i Część IIB – Wieloaspektowa charakterystyka przyrodnicza Puszczy Białowieskiej

Część III – Dziedzictwo kulturowe i rys historyczny polskiej części Puszczy Białowieskiej

Część IV – Synteza. *(synteza obejmuje kluczowe wyniki i wnioski uzyskane w opracowaniach szczegółowych tj. cz. II i III, natomiast pod względem przestrzennym obejmuje dane z inwentaryzacji przyrodniczo-kulturowej polskiej części Puszczy Białowieskiej).*

Ekspertyza wykorzystała wyniki inwentaryzacji przyrodniczo-kulturowej zrealizowanej przez Lasy Państwowe w latach 2016-2018. Analiza oraz charakterystyka lasów Puszczy Białowieskiej przeprowadzona została w oparciu o dwie, kategoryzacje drzewostanów, tj. ze względu na sposób zarządzania oraz ze względu na zróżnicowanie troficzno-wilgotnościowe.

Ekspertyzę opracował zespół naukowców - ekspertów z różnych dziedzin nauk przyrodniczych, archeologicznych i informatycznych. Nadzór merytoryczny nad całością opracowania sprawował Profesor Jan Marek Matuszkiewicz. Zespół został powołany decyzją nr 145 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 20 lipca 2018 roku „w sprawie powołania zespołu opiniodawczo-doradczego, ds. opracowania raportu o stanie ekosystemów leśnych Puszczy Białowieskiej, na podstawie wyników inwentaryzacji przyrodniczo-kulturowej”.

Ekspertyza podzielona została na części oraz działy tematyczne:

1. Założenia i uwarunkowania ekspertyzy, w tym podstawy formalno-prawne, zespół autorów, zakres merytoryczny ekspertyzy.
2. Charakterystyka „inventaryzacji przyrodniczo-kulturowej w Puszczy Białowieskiej” jako materiału dla Raportu.
3. Charakterystyka Puszczy Białowieskiej uwzględniająca jej użytkowanie, ochronę oraz zmiany klimatyczne.
4. Charakterystyka drzewostanów z uwzględnieniem martwych drzew.
5. Charakterystyka florystyczno-fitosocjologiczna Puszczy Białowieskiej, w tym leśnych siedlisk przyrodniczych N2000 oraz występowania chronionych gatunków roślin.
6. Owady saproksyliczne (wybrane gatunki).
7. Gatunki epigeiczne owadów (rodzina biegaczowatych).
8. Nietoperze (ze szczególnym uwzględnieniem mopka).
9. Ptaki (wybrane gatunki).
10. Grzyby.
11. Waloryzacja przyrodnicza lasów na podstawie analiz prowadzonych z użyciem sieci neuronowych.
12. Inventaryzacja dziedzictwa kulturowego (ze szczególnym uwzględnieniem badań archeologicznych)
13. Rys historyczny polskiej części Puszczy Białowieskiej.

5.2. Plan przeciwpożarowy dla Obiektu Światowego Dziedzictwa Puszcza Białowieska

Plan przeciwpożarowego zabezpieczenia i gaszenia pożarów lasu dla polskiej części Transgranicznego Obiektu Światowego Dziedzictwa Białowieża Forest został opracowany przez Instytut Badawczy Leśnictwa (IBL) – Laboratorium Ochrony Przeciwpożarowej Lasu (m.in. przy udziale przedstawicieli Państwowej Straży Pożarnej) w 2019 r jako wykonanie zalecenia zawartego w „Raporcie ze wspólnej misji Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i Reaktywnego Monitoringu ICUN w Puszczy Białowieskiej (Białoruś i Polska) w dniach od 24 września do 2 października (2018)”.

Wskazane w raporcie rekomendacje w zakresie zabezpieczenia przeciwpożarowego i gaszenia pożarów w Puszczy Białowieskiej zostały ujęte w trzech blokach: prewencji i zabezpieczenia przeciwpożarowego, gaszenia pożarów i ogólne.

Poniżej wyciąg z rekomendacji w formie cytatu:

„(…)

w zakresie prewencji i zabezpieczenia przeciwpożarowego:

1. Prowadzenie działań edukacyjnych, mające na celu uświadomienie społeczności lokalnej i turystom zagrożenia pożarowego w Puszczy Białowieskiej oraz popularyzacji zasad bezpiecznego korzystania z lasu. Skuteczna kampania edukacyjno-informacyjna powinna być profesjonalnie zaplanowana, prowadzona długofalowo i adresowana do różnych grup społecznych, spośród których wyjątkowo ważna powinna być społeczność lokalna obcująca z Puszczą na co dzień. Zaleca się przedstawianie występującego problemu zagrożenia pożarowego, szczególnie w okresie zwiększonej palności lasów (marzec – wrzesień), uwzględniającego duży stopień zagrożenia pożarowego lasu (3.SZPL), na stronach internetowych nadleśnictw i parku, na oficjalnych profilach Facebook, w mediach lokalnych oraz w pracy edukatorów leśnych.
2. Postuluje się prowadzenie długotrwałego monitoringu zagrożenia pożarowego Puszczy Białowieskiej uwzględniającego zachodzące zmiany klimatyczne i ich wpływ na efekt rozpadu drzewostanów świerkowych (martwe drewno, pokrywa trawiasta) umożliwiające adekwatne reagowanie w funkcjonującym systemie zabezpieczenia przeciwpożarowego Puszczy.
3. Postuluje się usuwanie martwych drzew w szczególności drobnicy i pokrywy trawiastej znajdujących się na powierzchniach sąsiadujących bezpośrednio z osadami ludzkimi na pasie szerokości 100 metrów.

4. Ze względu na występujące zagrożenie pożarowe stwarzane przez martwe drzewa w bliskim sąsiedztwie linii energetycznych zaleca się ich usuwanie oraz rozważenie możliwości prowadzenia linii przesyłowych pod ziemią.
5. Usuwanie martwych drzew w pasie szerokości do 50m przy drogach publicznych, drogach leśnych dopuszczonych do ruchu publicznego, dojazdach pożarowych, szlakach turystycznych i elementach infrastruktury turystycznej, zgodnie z procedurą oceny ryzyka stosowaną w nadleśnictwach puszczańskich.
6. Opracowanie zasad zarządzania ruchem osób w Puszczy Białowieskiej, zmierzających do ograniczenia dostępu szczególnie na obszarach o podwyższonym ryzyku pożarowym w okresach wzrostu stopnia zagrożenia pożarowego lasu.
7. Rozważenie możliwości rozszerzenia monitoringu presji antropogenicznej na Puszcę Białowieską, szczególnie w miejscach atrakcyjnie turystycznie i obszarów najbardziej zagrożonych pod względem pożarowym pozwoliłby na kontrolę ruchu, będąc również działaniem prewencyjnym.
8. Sadzenie gatunków drzew liściastych na powierzchniach z masowym występowaniem pokrywy trawiastej co pozwoli w przyszłości zmniejszyć zagrożenie pożarowe stwarzane przez ten rodzaj pokrywy.
9. Prowadzenie działań uwzględniających uwarunkowania miejscowe w zakresie małej retencji wody, co może w pewnym stopniu i lokalnie zmniejszyć zagrożenie pożarowe.
10. W ramach zintegrowanego planu zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa Białowieża Forest uzgodnić ze stroną białoruską zasady obserwacji i wykrywania pożarów w polskiej części Puszczy szczególnie w pasie przygranicznym, alarmowania o nich oraz wymiany informacji o zagrożeniach transgranicznych.
11. Opracowanie w I kwartale 2020 r. przez Dyrektora RDLP w Białymstoku i Dyrektora Białowieskiego Parku Narodowego w uzgodnieniu z Podlaskim Komendantem Wojewódzkim PSP harmonogramu dostosowywania stanu dojazdów pożarowych oraz punktów czerpania wody na terenie Puszczy Białowieskiej do obowiązujących przepisów i sukcesywną jego realizację.

w zakresie gaszenia pożarów:

1. Rozważenie możliwości utworzenia regionalnego punktu alarmowo-dyspozycyjnego dla polskiej części Puszczy Białowieskiej (nadleśnictwa i BPN), którego zadaniem byłaby koordynacja funkcjonowania systemu ochrony przeciwpożarowej.
2. Dostosowanie zasad dysponowania samolotów gaśniczych w zależności od warunków meteorologicznych i miejsca powstania pożaru.
3. Dążenie do poprawy funkcjonowania sieci łączności radiowej dla celów ochrony przeciwpożarowej.
4. Organizowanie ćwiczeń służb ratowniczych, leśnych i parku narodowego oraz innych podmiotów w zakresie gaszenia pożarów lasu w Puszczy Białowieskiej.
5. Rozważenie zakupu pojazdów typu „wszędolaz” lub Quad o dobrych właściwościach trakcyjnych, ewentualnie z napędem elektrycznym do wykorzystania na terenie Puszczy Białowieskiej szczególnie w BPN, w celu rozpoznania sytuacji pożarowej, weryfikacji możliwości wykorzystania punktów czerpania wody, budowy linii gaśniczych, nadzorowania skuteczności działania magistrali wodnych do dostarczania wody na duże odległości.
6. Rozważenie zakupu mobilnych zestawów zaopatrzenia wodnego zawierających składny zbiornik o pojemności 8-15 tys. l., motopompę pożarniczą oraz niezbędną armaturę.
7. Rozważenie możliwości doposażenia jednostek Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczych Straży Pożarnych w szczególności dysponowanych w pierwszym rzucie, w pojazdy i sprzęt ratowniczo gaśniczy dedykowany do zwalczania pożarów na gruntach leśnych w tym lekkich samochodów patrolowo gaśniczych ze sprzętem podręcznym.
8. Używanie w większym zakresie sprzętu podręcznego do gaszenia pożarów pokrywy gleby, szczególnie w rezerwach i na obszarach, na których przedmiotem ochrony są rośliny runa.
9. Przygotowanie „strategicznych punktów czerpania wody” omówionych w rozdziale 2.6. do jednoczesnego tankowania więcej niż jednego samochodu.

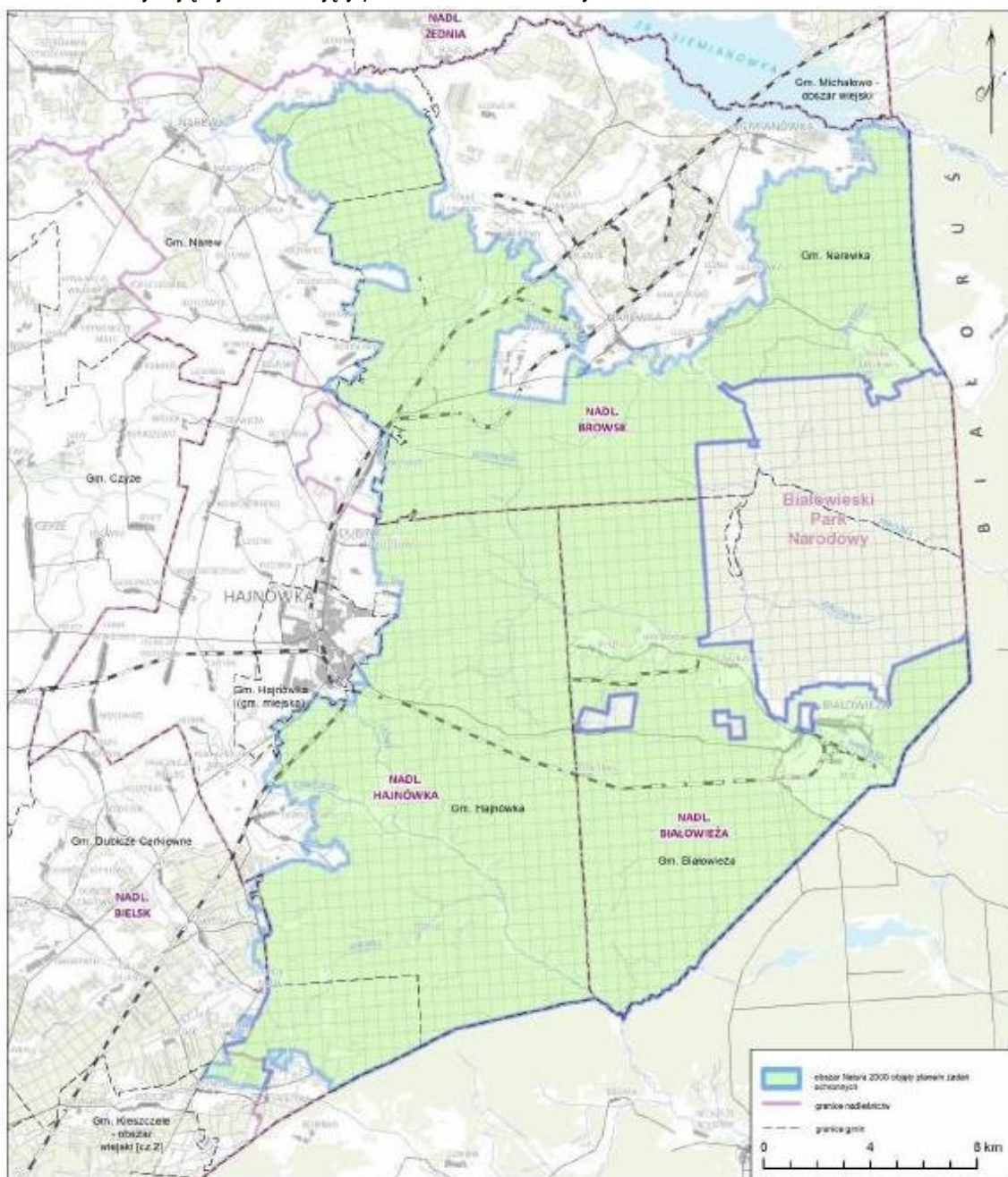
ogólne

1. Rozważyć zmiany w obowiązujących przepisach prawnych z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu, które dawałyby możliwość innego podejścia do zabezpieczenia przeciwpożarowego obiektów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym, takich jak parki narodowe, rezerваты, które w świetle obowiązującego obecnie prawa traktowane są jak lasy gospodarcze.”

5.3. Plan zadań ochronnych Natura 2000

5.3.1 Puszcza Białowieska

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku 06.11 2015r. i obejmuje obszar Natura 2000 z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego. Zgodnie z zapisami par 7 zarządzenia w terminie 6 lat od dnia wejścia w życie zarządzenia powinien zostać opracowany plan ochrony dla części obszaru Natura 2000 obejmującej obszar objęty planem zadań ochronnych.

Mapa nr 2 obszar Natura 2000

5.3.2 Białowieski Park Narodowy

Plan ochrony dla Białowieskiego Parku Narodowego, który stał się planem ochrony dla części obszaru specjalnej ochrony ptaków Puszcza Białowieska (kod obszaru PLC 200004) pokrywającej się z granicami parku, został ustanowiony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 07.11.2014r.

Ponadto, cytując za rozporządzeniem, punktem 3 w rozdziale 1 załącznika. 3. Społeczne uwarunkowania realizacji celów ochrony przyrody:

„Obszar Parku został objęty prawną ochroną jako rezerwat na podstawie decyzji z dnia 29 grudnia 1921 r. Departamentu Leśnictwa Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, natomiast Białowieski Park Narodowy został utworzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 listopada 1947 r. o utworzeniu Białowieskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 74, poz. 469). Obecne granice Parku oraz jego obszar zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 16 lipca 1996 r. w sprawie Białowieskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 93, poz. 424). Obszar Parku w całości jest objęty specjalnym obszarem ochrony siedlisk i obszarem specjalnej ochrony ptaków Puszcza Białowieska (kod obszaru: PLC 200004). Obszar ten został zatwierdzony jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty 1 października 2007 r. i zgłoszony jako obszar specjalnej ochrony ptaków 1 czerwca 2004 r. Granice części obszaru Natura 2000 PLC 200004 pokrywającego się z granicami Parku (...). **Obszar Parku, z wyjątkiem Parku Pałacowego, stanowi fragment obiektu światowego dziedzictwa UNESCO o nazwie „Białowieża Forest”.**”

5.4. Plany Urządzania Lasu (PUL)

Aktualnie trwają prace nad nowymi PUL na lata 2022-2031. Zgodnie z zaleceniami Komitetu Światowego Dziedzictwa nowe PUL powinny być zgodne z ochroną Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości obiektu, ponadto Plan zarządzania powinien stanowić przewodnik dla ich sporządzenia.

43

5.4.1 Białowieża

Na dzień przygotowania niniejszego raportu, dla Nadleśnictwa Białowieża, obowiązuje Plan Urządzania Lasu na okres 2012-2021 opracowany w 2011 roku wraz z aneksem z 2016 r. oraz aneksem z 2021 r. (opracowanie z 2019r.).

5.4.2 Hajnówka

Na dzień przygotowania niniejszego raportu, dla Nadleśnictwa Hajnówka, obowiązuje Plan Urządzania Lasu na okres 2012-2021 opracowany w 2011 roku.

5.4.3 Browsk

Na dzień przygotowania niniejszego raportu, dla Nadleśnictwa Browsk, obowiązuje Plan Urządzania Lasu na okres 2012-2021 opracowany w 2011 roku wraz z aneksem z 2021 r. (opracowanie z 2019 r.).

5.5. Operat hydrologiczny

W trakcie opracowania. Przewidywany termin zakończenia prac – grudzień 2021r.

6. Zespoły Eksperckie

Przygotowanie planu zarządzania wymaga zaangażowania ekspertów w ramach zespołu projektowego, a także ekspertów/specjalistów z poza IOŚ-PIB.

6.1 Zespół projektowy IOŚ-PIB

L.p.	Obszar	Imię i Nazwisko	Tytuł naukowy	Jednostka macierzysta
1	Kierownik projektu	Barbara Rajkowska	mgr inż.	IOŚ-PIB
2	ekspert ds. ochrona przyrody/GIS	Małgorzata Bidlasik	mgr inż.	IOŚ-PIB
3	ekspert ds. SOOŚ/ przyrodniczych podstaw planowania	Małgorzata Hajto	mgr	IOŚ-PIB
4	ekspert ds. Promocji i komunikacji	Katarzyna Jurkowska	mgr	IOŚ-PIB
5	ekspert ds. usług ekosystemowych / przyrodnik	Bożena Kornatowska	dr	IOŚ-PIB
6	ekspert ds. zarządzania środowiskiem	Agnieszka Kuśmierz	dr	IOŚ-PIB
7	ekspert ds. dziedzictwa kulturowego/ komunikacji społecznej	Paulina Legutko-Kobus	dr	SGH/IOŚ-PIB
8	ekspert ds. gospodarki wodnej/hydrologii	Michał Marcinkowski	mgr	IOŚ-PIB
9	ekspert ds. PR	Katarzyna Pasikowska	mgr	IOŚ-PIB
10	ekspert ds. GIS	Izabela Potapowicz	mgr inż.	IOŚ-PIB
11	ekspert ds. analiz ekonomicznych	Ewelina Siwiec	dr inż.	IOŚ-PIB
12	ekspert ds. zdrowia publicznego	Krzysztof Skotak	mgr inż.	IOŚ-PIB
13	ekspert ds. Promocji i komunikacji	Agnieszka Stangreciak	mgr	IOŚ-PIB

Uwaga: w zależności od potrzeb, skład zespołu może zostać zmieniony lub poszerzony.

6.2 Zespół ekspertów zewnętrznych

W trakcie ostatecznego potwierdzania.

7. Plan pracy.

Opracowanie planu zarządzania, jest długim i wymagającym zaangażowania wielu stron/interesariuszy, procesem. W celu zoptymalizowania prac, zespół projektowy wypracowuje metodę, która pozwoli w jak najlepszy sposób zaangażować w proces tworzenia planu zarządzania, wszystkie zainteresowane strony.

Etap	Planowane działania	Informacje dodatkowe
Etap 1 Rozpoczęcie procesu - organizacja pracy	Zbieranie dostępnych materiałów i decyzji	Prace zrealizowane
	Analiza wydanych decyzji	
	Budowanie zespołu projektowego	
	Przygotowanie raportu otwarcia	
Etap 1 Rozpoczęcie procesu - przygotowanie	Kwerenda literatury i dostępnych opracowań	W trakcie realizacji. Planowane zakończenie – 31.12.2021 r.
	Warsztat nr 1 zespołu projektowego (m.in. omówienie raportu otwarcia, wypracowywanie metody)	
	Wypracowanie metody	
	Ustalenie składu zespołu ekspertów (zewnątrznych)	
	Wypracowanie projektu szczegółowego harmonogramu opracowania planu	
Etap 2 Rozpoczęcie prac	Utworzenie komitetu sterującego/ciała doradczego	styczeń/luty 2022
	Wybór interesariuszy	
	Spotkanie robocze (interesariusze, zespół projektowy). Omówienie przyjętej metody pracy. Omówienie raportu otwarcia. Określenie ról.	
Etap 3 Praca nad planem zarządzania	Proces ciągły (uszczegółowienie nastąpi po wypracowaniu metody i odbyciu pierwszego spotkania komitetu sterującego)	luty- listopad 2022

Fot. Barbara Rajkowska, Puszcza Białowieska, 29.07.2021 r.

Spis podstawowych dokumentów:

1. Plik nominacyjny 2014
2. Decyzja 38COM 8B.12 - Puszcza Białowieska (Białoruś/Polska)
3. Decyzja 40COM 7B.92 - Białowieża Forest (Białoruś / Polska) (N 33ter)
4. Decyzja 41COM 7B.1 - Białowieża Forest (Białoruś / Polska) (N 33ter)
5. Decyzja 43COM 7B.14 - Puszcza Białowieska (Białoruś, Polska) (N 33ter)
6. Decyzja 44 COM 7B.100 – Puszcza Białowieska (Białoruś, Polska) (N 33ter)
7. Raport Misji Doradczej IUCN do obiektu Światowego Dziedzictwa "Puszcza Białowieska" Białowieża, 4-8 czerwca 2016 r.
8. Sprawozdanie ze wspólnej misji obserwacyjnej WHC/IUCN w Lesie Białowieskim (Białoruś/Polska), 24 września – 2 października 2018 r.
9. KONWENCJA w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r.
10. Wytyczne operacyjne do realizacji Konwencji światowego dziedzictwa, wersja polska z 2015 r.

Strony www:

<http://swiatowedziedzictwo.nid.pl/wpis/puszcza-bialowieska/>
<https://swiatowedziedzictwo.nid.pl/konwencja/>
<https://www.unesco.pl/kultura/dziedzictwo-kulturowe/swiatowe-dziedzictwo/polskie-objekty/>
<https://www.unesco.pl/kultura/dziedzictwo-kulturowe/swiatowe-dziedzictwo/procedura-wpisu/plan-zarzadzania/>
<http://whc.unesco.org/en/criteria/>
<https://whc.unesco.org/en/list/33/documents/>
<https://whc.unesco.org/en/sessions/44COM/>
<https://www.iucn.org/regions/europe/resources/country-focus/poland>
<https://www.iucn.org/content/management-planning-natural-world-heritage-properties-a-resource-manual-practitioners>
<https://whc.unesco.org/en/managing-natural-world-heritage/>

Załączniki:

Załącznik nr 1 – Plik nominacyjny 2014

Załącznik nr 2 – Raport ze wspólnej misji (...) 24.09.-02.10.2018

Załącznik nr 3 – Dokumenty istotne z punktu widzenia zarządzania obszarem Puszczy Białowieskiej

Załącznik nr 3 Dokumenty istotne z punktu widzenia zarządzania obszarem Puszczy Białowieskiej

Lp.	Obszar	Dokument	Obowiązuje do
Plany Ochrony/Plany Zadań Ochronnych/Zadania Ochronne			
1.	Białowiecki Park Narodowy	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Białowieckiego Parku Narodowego (Dz. U. 2014, poz. 1735) - zawiera plan ochrony części obszaru Natura 2000 PLC200004 Puszcza Białowieska pokrywającej się z obszarem Parku	2031
2.	Obszar Natura 2000 PLC200004 Puszcza Białowieska	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PC200004 (Dz. Urz. Województwa Podlaskiego, poz. 3600) - Plan ochrony dla części obszaru Natura 2000 obejmującej obszar objęty planem zadań ochronnych, należy sporządzić w terminie 6 lat od dnia wejścia w życie zarządzenia	2021-11-26
3.	Rezerwat przyrody „Siemianówka”	Rozporządzenie Nr 20/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 16 lipca 2003 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Siemianówka" (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 76, poz. 1515)	2022-12-31
4.	Rezerwat przyrody "Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej"	Zarządzenie Nr 29/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej" Zarządzenie Nr 49/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 19 października 2015 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej"	2020-07-01
5.	Rezerwat przyrody „Dolina Waliczówki”	Rozporządzenie Nr 23/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 23 lipca 2003 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Dolina Waliczówki" (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 80, poz. 1538)	2022-12-31
6.	Rezerwat przyrody „Gnilec”	Rozporządzenie Nr 14/03 Wojewody Podlaskiego z dnia 16 lipca 2003 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Gnilec" (Dz. Urz. z 2003 r. Nr 76, poz. 1509)	2022-12-31
7.	Rezerwat przyrody „Szczekotowo”	Brak planu ochrony Brak zadań ochronnych	-
8.	Rezerwat przyrody „Pogorzelce”	Brak planu ochrony Brak zadań ochronnych	-
9.	Rezerwat przyrody „Lipiny w Puszczy Białowieskiej”	Zarządzenie Nr 51/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 23 października 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Lipiny w Puszczy Białowieskiej"	2020-10-22
10.	Rezerwat przyrody „Dębowy Grąd”	Zarządzenie Nr 52/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 23 października 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Dębowy Grąd"	2020-10-22
11.	Rezerwat przyrody „Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera”	Zarządzenie Nr 48/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 16 października 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera"	2020-10-15
12.	Rezerwat przyrody „Głębokki Kąt”	Brak planu ochrony	-

		Brak zadań ochronnych	
13.	Rezerwat przyrody „Nieznanowo”	Brak planu ochrony Brak zadań ochronnych	-
14.	Rezerwat przyrody „Podolany”	Rozporządzenie Nr 19/07 Wojewody Podlaskiego z dnia 10 grudnia 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Podolany" (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 282, poz. 3284)	2027-12-09
15.	Rezerwat przyrody „Wysokie Bagno”	Brak planu ochrony Brak zadań ochronnych	-
16.	Rezerwat przyrody „Michnówka”	Brak planu ochrony Brak zadań ochronnych	-
17.	Rezerwat przyrody „Olszanka Myśliszcze”	Rozporządzenie Nr 7/08 Wojewody Podlaskiego z dnia 14 sierpnia 2008 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Olszanka Myśliszcze" (Dz. Urz. z 2008 r. Nr 204, poz. 2041)	2028-08-13
18.	Rezerwat przyrody „Berezowo”	Rozporządzenie Nr 23/07 Wojewody Podlaskiego z dnia 10 grudnia 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Berezowo" (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 282, poz. 3288)	2027-12-09
19.	Rezerwat przyrody „Podcerkwa”	Rozporządzenie Nr 20/07 Wojewody Podlaskiego z dnia 10 grudnia 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Podcerkwa" (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 282, poz. 3285)	2027-12-09
20.	Rezerwat przyrody „Sitki”	Brak planu ochrony Brak zadań ochronnych	
21.	Rezerwat przyrody „Przewłoka”	Rozporządzenie Nr 21/07 Wojewody Podlaskiego z dnia 10 grudnia 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Przewłoka"	2027-12-09
22.	Rezerwat przyrody „Kozłowe Borki”	Rozporządzenie Nr 22/07 Wojewody Podlaskiego z dnia 10 grudnia 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Kozłowe Borki" (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 282, poz. 3287)	2027-12-09
23.	Rezerwat przyrody „Starzyna”	Zarządzenie Nr 50/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 23 października 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Starzyna"	2020-10-22
Plany urządzenia lasu			
24.	Nadleśnictwo Białowieża	Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Białowieża na okres 01.01.2012 – 31.12.2021 (BULiGL Białystok)	2021-12-31
25.		Prognoza oddziaływania na środowisko Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Białowieża na okres 01.01.2012 – 31.12.2021 (BULiGL Białystok)	
26.		Dokumentacja na potrzeby sporządzenia aneksu do Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Białowieża zawierająca ocenę stanu lasu oraz określającą zakres niezbędnych działań gospodarczo-ochronnych dla zachowania drzewostanów świerkowych (BULiGL Białystok)	
27.		Aneks do Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Białowieża na okres 01.01.2012 – 31.12.2021 (BULiGL Białystok) – prawdopodobny, są informacje o powstaniu dokumentu, ale brak o jego zatwierdzeniu	2021-12-31
28.		Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Białowieża na lata 2012-2021 (BULiGL Białystok)	2021-12-31
29.	Nadleśnictwo Browsk	Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Browsk na okres 01.01.2012 – 31.12.2021 (BULiGL Białystok)	2021-12-31
30.		Prognoza oddziaływania na środowisko Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Browsk na okres 01.01.2012 – 31.12.2021 (BULiGL Białystok)	
31.		Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Browsk na lata 2012-2021 (BULiGL Białystok)	2021-12-31
32.	Nadleśnictwo Hajnówka	Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Hajnówka na okres 01.01.2012 – 31.12.2021 (BULiGL Białystok)	2021-12-31

33.		Prognoza oddziaływania na środowisko Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Hajnówka na okres 01.01.2012 – 31.12.2021 (BULiGL Białystok)	
34.		Aneks do Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Hajnówka na okres 01.01.2012 – 31.12.2021 (BULiGL Białystok) – prawdopodobny, są informacje o powstaniu dokumentu, ale brak o jego zatwierdzeniu	2021-12-31
35.		Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Hajnówka na lata 2012-2021 (BULiGL Białystok)	2021-12-31
Regionalne dokumenty strategiczne			
36.	Województwo Podlaskie	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (Uchwała Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 2017-05-22)	
37.		Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego – projekt po konsultacjach, przyjęty przez Zarząd Województwa, przed uchwaleniem	
38.		Strategia Promocji Gospodarczej Województwa Podlaskiego (Uchwała Nr 249/3386/2017 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 2017-10-17)	
Lokalne dokumenty strategiczne i planistyczne			
39.	Gmina Białowieża	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Białowieża (Uchwała Nr XI/68/99 Rady Gminy Białowieża z dnia 23 grudnia 1999 r.) Zmieniane w latach 2017-2018, brak informacji o uchwaleniu	nieaktualne
40.		Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego - pokrycie planami ok. 15% powierzchni gminy, brak szczegółowych informacji na stronach gminy	
41.		Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Białowieża	2020
42.		Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Białowieża na lata 2017 – 2024	2024
43.		Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Białowieża na lata 2016-2022 (Uchwała nr XVI/87/16 Rady Gminy Białowieża z dnia 16 marca 2016 r.)	2022
44.	Gmina Hajnówka	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Hajnówka (Uchwała Nr XXX/130/17 Rady Gminy Hajnówka z dnia 10 kwietnia 2017 r.)	
45.		Strategii Rozwoju Gminy Hajnówka 2015 – 2020	2020
46.		Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego - plany dotyczą głównie obszaru miasta	
47.		Program Ochrony Środowiska dla Gminy Hajnówka na lata 2019 – 2029	2029
48.		Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Hajnówka na lata 2017-2023	2023
49.		Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Hajnówka na lata 2017-2023	2023
50.		Strategii Rozwoju Gminy Hajnówka 2015 – 2020	2020
51.	Gmina Narewka	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Narewka zostało zatwierdzone Uchwałą Rady Gminy Narewka Nr VII/66/99 z dnia 31.08.1999 r. Tekst ujednolicony: Uchwała Nr XXXII/273/14	
52.		Plany zagospodarowania przestrzennego gminy Narewka: Obręb Nr Uchwały Siemianówka VII/66/03 XXII/214/04 XXVI/260/05	

		XXXI/310/06 XXXII/274/14 XIV/141/04 XXVI/257/05 XXIX/296/06 VIII/66/07 Narewka, Nowa Łuka, Tarnopol Tarnopol XXIX/298/06 XXXI/311/06 XXVII/234/13 Leśna XI/95/07 Skupowo XVII/148/08 Łuka XVII/153/08 VI/51/11 XXII/193/13 Grodzisk XXXIV/269/10 Masiewo Nowe XI/94/12 Narewka XVI/123/12	
53.		Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Narewka na lata 2015 – 2020	2020
54.		Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Narewka (2017)	2023
55.		Program Rozwoju Gminy Narewka na lata 2015-2020 (Uchwała Nr X/67/15)	2020

Czerwona czcionka – dokumenty wymieniane na stronach internetowych organów odpowiadających, ale brak potwierdzenie, że są przyjęte lub uchwalone